

Ганьба інтэрвентам

Я шчо адну чорную злавесную сираву зрабіў Белы дом, Ваенныя каравалы Злучаных Штатаў Амерыкі па загаду імперыялістычных колаў высадзілі десант марской пяхоты ў Бейруце, а ў мірным блакітным небе Лівана лятаюць ваенныя самалёты. Гэта нічым не прыкрытая ўзброеная інтэрвенцыя не толькі ў адносінах да Лівана, але і ў адносінах да ўсіх свабодналюбівых арабскіх народаў.

Гнеўная хваля абурэння і нянавісці пракацілася па нашай краіне. Усе савецкія людзі рашуча пратэстуюць супраць гэтай узброенай інтэрвенцыі, супраць умяшання ва ўнутраныя справы краін Арабскага Усходу і навязвання ім жорсткай волі жоўтага д'лаба — адала.

І як ні імкніцца правячкая кола ЗША ашукаць грамадскую думку, усім добра вядома, што вабіць імперыялістаў у краіны Арабскага Усходу. Іх вабіць нафта, якой багаты Ліван, яны прагнуць прыбыткаў, якія басконным патаком льюцца ў банкі і сейфы ў выніку грабжаў нацыянальных багаццяў гэтых краін.

На ўсіх падрыхтоўках, у калгасах, саўгасах, ва ўстановах праходзяць мінагалодныя мітынгі пратэсту супраць узброенай інтэрвенцыі ЗША ў Ліване, супраць умяшання імперыялістаў ва ўнутраныя справы Ірака. Працоўныя нашай рэспублікі, як і ўсе савецкія людзі, выказваюць рашучы пратэст супраць лютых спроб імперыялістаў задуміць вызваленчую барацьбу арабскіх народаў. Савецкія людзі горача падтрымліваюць і адарваюць міралюбівую палітыку нашага ўрада.

Свой голас пратэсту і гнеўнай нянавісці да палітыкі жорсткай акупацыі аднадушна выказалі вучоныя Акадэміі навук БССР. З ухваленняй прававой выступіў доктар фізічных навук, акадэмік М. Ельшэвіч.

— Беларускія вучоныя, — сказаў ён, — з вялікім абурэннем даведалі аб інтэрвенцыі Злучаных Штатаў Амерыкі ў Ліване. Калі ў час агрэсіі ў Егіпце амерыканскія імперыялісты яшчэ паказвалі сабе міратворцамі, дык цяпер яны канчаткова скінулі гэтую маску. Хто можа ім паверыць, нібыта за тысячы кіламетраў ад сваіх грамадзян яны абараняюць «баспеку» Амерыкі? Ніхто!

Да яго думкі далучыўся доктар тэхнічных навук, дырэктар Інстытута энергетыкі, акадэмік А. Лыжаў:

— Сучасныя сродкі ваеннай тэхнікі — атамная і вадародная зброя, ракетная тэхніка, балістычныя ракеты — уяўляюць вялікую небяспеку для мірнага насельніцтва і ў выпадку ўжывання ваіны непазбежныя незлічоныя ахвяры. Вось чаму мы, беларускія вучоныя, аднадушна пратэстуем супраць нахабных правакацый ЗША і падтрымліваем Заяву Савецкага ўрада, якая патрабуе ад Злучаных Штатаў спыніць узброенае ўмяшанне ва ўнутраныя справы арабскіх краін і тэрмінова вывесці свае войскі з Лівана.

На мітынг таксама выступіў дырэктар Інстытута фізіялогіі, член-карэспандэнт Акадэміі навук БССР І. Бульгін, доктар гістарычных навук Н. Камеўская, кандыдат эканамічных навук Д. Лапета. Ад імя вучоных Беларусі яны аднадушна заявілі:

— Рукі проч ад Лівана і Ірака! Рукі проч ад усіх арабскіх краін, якія адстойваюць сваю свабоду і незалежнасць!

Шматлюдныя мітынгі пратэсту адбыліся на аўтамабільным і трактарным заводах, на прадпрыемствах Віцебска, Гомеля, Магілёва. Рабочы-ліцейшчык Мінскага аўтазавода В. Казлоў сказаў:

— Калектыву ліцейшчыкаў далучае свой голас пратэсту да голасу ўсіх савецкіх людзей. Мы абураны агрэсіўнымі дзеяннямі амерыканскіх імперыялістаў у Ліване.

На мітынг была аднагалосна прынята рэзалюцыя, у якой гаворыцца:

«Мы, рабочыя, інжынерна-тэхнічныя работнікі і служачыя Мінскага аўтамабільнага завода, з гнеўным абурэннем асуджаем узброеную інтэрвенцыю ЗША ў Ліване. Разам з усім прагрэсіўным чалавечтвам мы горача падтрымліваем вызваленчую барацьбу арабскіх народаў. Мы таксама адарваемся Ярузеўскага ўрада ў сувязі з падзеямі на Блізкім і Сярэднім Усходзе і патрабуем ад амерыканскіх імперыялістаў тэрмінова спыніць інтэрвенцыю ў Ліване і вывесці свае войскі з гэтай краіны. Мы, аўтазаводцы, новымі песпехамі ў працы будзем мацаваць індустрыяльную магутнасць нашай любімай Радзімы, якая з'яўляецца апорай міру ва ўсім свеце. Рукі проч ад краін Сярэдняга і Бліжняга Усходу!»

ПРАЛЕТАРЫІ УСІХ КРАІН, ЯДНАІЦЕСЯ!

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАВЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

№ 58 (1280)

Субота, 19 ліпеня 1958 года

Цана 40 кап.

НАСУСТРАЧ 40-ГОДДЗЮ БССР

Армія аматараў мастацтва

У дружнай сям'і брацкіх народаў нашай краіны з года ў год расце і развіваецца культура беларускага народа. Якім прыкладам не росквіту з'яўляецца надзвычайная вялікая пята працоўных гарадоў і калгасных сёл да ўдзелу ў мастацкай самадзейнасці.

Выключная любоў народа да мастацтва і народнай творчасці ярка праўдліва і хуткім росце масавасці мастацкай самадзейнасці. Калі ў 1948 г. у нашай рэспубліцы налічвалася 3 800 самадзейных калектываў з колькасцю ўдзельнікаў у іх каля 59 тысяч, то цяпер у Беларусі працуе звыш 13 тысяч харавых, тэатральных, хараграфічных, музычных і іншых калектываў, якія аб'ядноўваюць больш 200 тысяч удзельнікаў.

Гэтая армія актыўных аматараў мастацтва, якія прапанаваюць лепшыя народныя песні і танцы, творы класікаў і савецкіх кампазітараў, разам з тым выступае ў якасці сур'ёзнай культурнай сілы, якая садзейнічае камуністычнаму выхаванню савецкіх людзей. Сіламі мастацкай самадзейнасці праводзіцца штогод больш 70 тысяч канцэртных выступленняў і спектакляў.

Вялікую культурна-выхаваўчую работу спрад працоўных праводзяць агітарыдамі, створаныя з ліку ўдзельнікаў мастацкай самадзейнасці. Яны з'яўляюцца часткай і жаданымі гасцамі ў самых аддаленых кутках рэспублікі.

Значна палепшыў рэпертуар калектываў і асобных выканаўцаў за кошт уключэння ў праграмы новых актуальных твораў савецкіх аўтараў, лепшых народных традыцыйных і сучасных песень і танцаў, а таксама класічных твораў.

З кожным годам павышаецца выканавчая майстэрства самадзейных артыстаў, набліжаюцца часамі да прафесійнага ўзроўню. Таму заканамерны той факт, што на самадзейнай сцэне мы ўсё часцей і часцей бачым спектаклі па п'есах Астроўскага, Чэхава, Горькага і лепшых многааактоўных п'есах савецкіх аўтараў. У выкананні хараў і аркестраў чым складаней творы Глінкі, Чайкоўскага, Моцарта, Вердзі і савецкіх кампазітараў. А танцавальныя калектывы з песпехам спраўляюцца не толькі з асобнымі танцамі, але і з смяротнымі хараграфічнымі карцінкамі, тэхнічна складанымі танцамі народаў СССР і краін народнай дамакратыі.

Многія самадзейныя харавыя, танцавальныя і тэатральныя калектывы, а таксама аркестры народных інструментаў упартай, сістэматычнай працай дасягнулі высокага творчага ўзроўню. Яны заслужылі любоў і павагу не толькі сярод шырокіх колаў працоўных Беларусі, але сталі вядомымі і папулярнымі далёка за яе межамі.

Тэатральны калектыв клубна ія С. М. Кірава станицы Орша, які існуе ўжо больш 50 гадоў, і тэатральны калектыв Мінскага аўтазавода, які нарадзіўся разам з першым беларускага аўтамабільнабудавання, не раз з песпехам выступалі па рэспубліканскіх аглядах і на Усеаўскай аглядае ў сталіцы нашай Радзімы — Маскве.

Самабітны зместны народны хор Турарэўскага раёна Дома культуры ў складзе 80 чалавек і танцавальныя калектывы Гомельскага Палаца культуры чыгуначнікаў і Дома культуры працоўных рэзерва Мінска прадэманстравалі высокае майстэрства на аглядах беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве ў 1955 г. Гэтыя танцавальныя калектывы неаднаразова выступалі па адказных усеаўскай марапры-

емствах у Маскве, у Прыбалтыйскіх і іншых рэспубліках, намянена атрымліваючы высокую ацэнку грамадскасці.

Паўныя песпехі паказалі многія калектывы на першым Усебеларускім фестывалі моладзі, асобныя з іх былі ўдзасноны гонару прадстаўляць самадзейнае мастацтва нашай рэспублікі на Усеаўскай і Сусветным фестывалях моладзі і студэнтаў у Маскве ў 1957 г. Шэраг калектываў Беларусі пабыў у канцэртах і дружбы ў братніх савецкіх рэспубліках, а таксама ў Польскай Народнай Рэспубліцы і Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы, выконваючы з гонарам сваю вышэйшую місію прадстаўніцую і псыбітую ўзроснай за гды Савецкай улады культуры беларускага народа.

Праваіты і таленавіты беларускі народ любіць добрыя песні і танцы, уме сам іх сардэчна і шчыра, темпераментна і непасрэдна выконваць. І таму з вялікім уздамкам і дэспіраў у побыце і працы, на аглядах і фестывалях, на святах ураджаў гураць цудоўныя мелодыі. Над возерам Нарач, на вятнічым Палесці, у парках і на стадыёнах гарадоў і вёсак спявае беларускі народ на святах песні і танца.

У гэтых гарадскіх, раённых і абласных святах, якія ўжо набываюць вядомыя пспехы і танцавальныя традыцыі, прымаюць удзел звыш 60 тысяч лепшых спявакоў, музыкантаў і танцораў. Сваім майстэрствам яны прыносяць эстэтычнаму асладу праваітыву савецкаму чалавеку.

І студзеня 1959 г. беларускі народ будзе святкаваць слаўнае 40-годдзе БССР. Гэтую знамянальную дату ўсе працоўныя рыштуноца дастойна сустраць новымі песпехамі на фронце працы і культуры. Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Беларусі і Савет Міністраў БССР вырашылі правесці ў лістападзе 1958 г. дэкаду самадзейнага мастацтва, прысвечаную 40-годдзю БССР.

У Мінск на свята народнай творчасці будзе запрошана 3 000 лепшых удзельнікаў мастацкай самадзейнасці, якія з'яваюць гэтыя ганаровае права ў выніку добрай падрыхтоўкі і паспяховых выступленняў на раённых і абласных аглядах.

У аглядах і дэкадах прымуць удзел харавыя і танцавальныя, драматычныя і оперныя калектывы, сімфанічныя і дукавыя аркестры, аркестры народных інструментаў, розныя ансамблі, асобныя выканаўцы, мастацкія агітарыдамі, прадстаўнікі арыгінальных жанраў, ансамблі песні і танца.

Час, які яшчэ застаўся да дэкады — вельмі важны і адказны перыяд у жыцці кожнага самадзейнага калектыву, яго трэба максімальна выкарыстаць для палепшэння творчай, выхаваччай і арганізацыйнай работы.

Калектывы мастацкай самадзейнасці многіх прафасюльных клубаў, гарадскіх і раённых дамоў культуры, прадпрыемстваў, калгасаў, саўгасаў і навучальных устаноў дзейна рыштуноца да свайго свята.

Створаны і працуюць новыя гарадскія хоры, ансамблі песні і танца ў Гомелі, Гродна, Брэсце, Мінску, Нінску і іншых гарадах. Упершыню ўзніклі самадзейныя сімфанічныя аркестры ў Брэсце, Віцебску і пры Мінскім палацы культуры прафасюлаў. Рыштуноца оперныя і балетныя сіяны і ўрўккі. Ствараюцца цымбальныя аркестры.

У раёдах абласцей, гарадоў і раёнаў праводзіцца свята песні і танца, прысвечанае 40-годдзю БССР. Асабліва традыцыйна свята песні адбылося ў Маладзечанскай вобласці на возеры Нарач.

Калектывы мастацкай самадзейнасці шырока праводзяць справядзачныя канцэрты перад працоўнымі прадпрыемстваў, калгасаў, у суседніх раёнах, у раённых і абласных цэнтрах і братніх рэспубліках. Вельмі цікавае мерапрыемства правялі Палац культуры прафасюлаў і Дом культуры будаўнічага тэста № 5 Мінска. Іх разнастайныя калектывы на працягу некалькіх дзён паказвалі вынікі свайой работы грамадскаму Мінска. Работнікі мастацтва і дамоў народнай творчасці, якія прысутнічалі на гэтых мерапрыемствах, зрабілі шэраг каштоўных заўваг і далі карысныя падады.

Харавыя і танцавальныя калектывы ўключаюць у рэпертуар лепшыя сучасныя творы савецкіх аўтараў, народныя песні і танцы, творы класікаў. Танцавальныя калектывы рыштуноць спектаклі па п'есах Я. Купалы, Я. Коласа, К. Крапіўна, І. Шамякіна, Е. Міровіча, К. Губаровіча, А. Маўзона і інш. Вядомы народны хор сла Азербейчана прапуе над літаратурна-музычнай кампазіцыяй М. Лужаніна «Ведрыца» аб былым і сучасным беларускага народа.

Самадзейныя кампазітары ўжо напісалі шэраг новых песень. Заслужаныя дзеячы культуры БССР — П. Шыдлоўскі стварыў песні «Партыі слава», «Калгасную пспеху», а П. Касач — песню «Сла маладзёў», самадзейныя аўтары В. Гарбатыўскі — «Партыі» і «Я чакаў ясны», Д. Васілеў — «Мы не забудзем пра Цябе, герой», М. Рыўкі — «Песню пра лён».

Наглядачы на значныя дасягненні, і развіцці мастацкай самадзейнасці бсць і ётотым недахопам. У харавой самадзейнасці да гэтага часу пераважаюць жаночыя хоры, а ў змешаных хорах пераважае жаночы склад спявакоў, адзвасца недаход мужчынскіх галасоў. Рэдка сустракаюцца мужчынскія хоры. Харавы строй у раёдах калектываў вызначаецца недакладнасцю. У рэпертуары хараў мала акапальных твораў а таксама беларускіх народных песень. У большасці салістаў-выканаўцаў яшчэ нізкая вадальная тэхніка.

У рэпертуары танцавальных калектываў няма смяротных танцаў на сучасную тэматыку, часта механічна пераносзяца танцавальны рух з танца ў танец розных народаў, чым парушаюцца стыль і народныя традыцыі.

Не заўсёды кіраўнікі і ўдзельнікі правільна падыходзяць да выбару рэпертуару, які б садзейнічаў творчаму росту і меў выхавачае значэнне для калектыву і слухача. У асобных выпадках наглядаецца недааценка твораў беларускіх аўтараў.

Падрыхтоўка да дэкады самадзейнага мастацтва Беларусі патрабуе павышанай увагі і з боку кіраўнікоў калектываў як да свайго, так і да ўдзельнікаў, праўдлівыя добра і здаровага густу ў выбары рэпертуару, у сцяіжны афармленні калектываў, павышэння выканаўчага майстэрства.

Вялікую дапамогу ва ўсёй гэтай справе могуць і павінны аказаць работнікі прафасіянальнага мастацтва, пісьменнікі і парты, кампазітары і, вядома, дамы народнай творчасці — творча-метадычныя цэнтры народнага мастацтва.

Калі мы сур'ёзна, з усведамленнем усёй адказнасці, будзем дапамагаць самадзейнаму мастацтву рэспублікі, яны прыйдзе з яшчэ большымі і лепшымі песпехамі да свята беларускага народа — 40-годдзю БССР.

В. ГАРАЧУН, намеснік дырэктара Рэспубліканскага Дома народнай творчасці.

Майстар вышэйшай, заслужаны дзеячы культуры БССР Б. Любавіч (Гродна) дзейна рыштуноца да 40-годдзя Савецкай Беларусі. Свае вышэйшы «Ул. І. Леніна», «Зуборы» яны прысвечаны слаўнаму юбілею, Ціцер Б. Любавіч вышымае кампазіцыю «Я. Купала і піянеры».

На эдымку: Партрэт Ул. І. Леніна, вышыты Б. Любавіч.

Вялікая аднадушнасць

У гэтыя дні на ўсіх мовах народаў свету з вялікай панамай вымаўляецца святшчыннае слова МІР.

— Мір — народам! Мір — аямалі Свету — мір! — аднадушна паўтараюць пасланні больш чым 70 краін, якія прыбылі ў Стэкгольм на сусветны Кангрэс за разабраенне і міжнароднае супрацоўніцтва.

Кангрэс адкрыў лаўрэат Міжнароднай Ленінскай праміі «За ўмацаванне міру паміж народам» вядомы шведскі пісьменнік Артур Лундквіст. Ён гаварыў пра галоўную і найважнейшую асаблівасць Кангрэсу, на які прыбыло звыш тысячы дэлегатаў: на ім прадстаўлены амаль усе краіны свету, у ім удзельнічаюць народы, якія хочуть міру і неавідзяць ваіны.

За час свайой работы Кангрэс заслухае рад дэкадаў і выступленняў. Аб агульных мэтах Кангрэсу дэкад зробіць Фрадэрык Жоліе-Кюры. Праблема разабраення будзе прысвечана выступленне Джона Бернала. Аб палітычным супрацоўніцтве будучь гаварыць Ражешвары Неру і Волга Пабяце. Аскар Ланге расказае Кангрэсу міру аб ажанічым супрацоўніцтве, Артур Лундквіст — аб культурным супрацоўніцтве, Джэйме Эндлікот — аб супрацоўніцтве міралюбівых сіл.

Вялікую аднадушнасць правільна ўдзельнікі Кангрэсу, калі ў сваім выступленні пані Ражешвары Неру выказала глыбокі неспакой міралюбівых сіл зямлі з прычыны агрэсіі каланізатараў, якая адбываецца ў сучасны момант супраць народаў Арабскага Усходу. Бурымі апладэментамі сустралі ўдзельнікі Кангрэсу заяву пані Неру аб тым, што такое ўмяшанне ва ўнутраныя справы народаў — парушэнне прынцыпаў ААН. Яна заклікала Кангрэс звярнуцца да тых, хто ажыццяўляе агрэсію ў адносінах арабскіх краін, з прапановай неадкладна спыніць гэтую агрэсію.

У рэзалюцыі, прынятай Кангрэсам, асуджаецца агрэсія узброеных сіл ЗША супраць Лівана. Кангрэс рашуча пра-

тэсту супраць гэтай акцыі, якая парушае самыя прынцыпы статута Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. Кангрэс падкрэслівае небяспеку, якую ўяўляе для міру і незалежнасці народаў Бліжняга Усходу канцэнтрацыя ў гэтым раёне войск Злучаных Штатаў, Вялікабрытаніі і Турцыі, а таксама агрэсіўныя планы краін Багдадскага пакта ў адносінах Ірака, які з'яўляецца незалежнай дзяржавай. Указаныя дзеянні — пагроза не толькі для народаў Бліжняга Усходу, але і для ўсяго свету.

Кангрэс звяртаецца з заклікам да ўсіх народаў. Ён прапануе ім прыняць усе меры, каб тэрмінова пакласці канец агрэсіі і інтэрвенцыі і спыніць канфлікт, распаўсюджанне якога паставіла б пад пагрозу лёс чалавечтва.

Дэкад Фрадэрыка Жоліе-Кюры зачытаў прафасор Біжар. Жоліе-Кюры ўказвае на глыбокі неспакой народаў свету ў сувязі з гонкай узброеннаў і новымі прыяўненнямі «халоднай ваіны». З вялікім неспакоем увесь свет сочыць за канфлітам на Блізкім Усходзе. Весткі аб ваеннай інтэрвенцыі ў Ліване і пагрозах па адрасу Ірака выклікаюць сур'ёзную трывожу. Жоліе-Кюры падкрэслівае неабходнасць спынення выпрабаванняў атамнай і вадароднай зброі. Неабходна, заяўляе ён, разгледзіць пытанні разабраення не ізалявана, а ў цеснай сувязі з пытаннем міжнароднага супрацоўніцтва і змякчэння міжнароднай напругі.

Жоліе-Кюры ўказвае, што Кангрэс за разабраенне і міжнароднае супрацоўніцтва павінен звярнуцца да народаў ўрадаў усіх краін з заклікам зрабіць усё магчымае, каб пакласці канец «халоднай ваіны» і дамагчыся практычнага ажыццяўлення разабраення. З гэтай мэтай ён прапануе стварыць міжнародны камітэт па вывучэнню праблем разабраення і міжнароднага супрацоўніцтва.

Сумленныя людзі ўсяго свету жадаюць Кангрэсу і яго ўдзельнікам вялікіх песпехаў у іх барацьбе за мір, супраць пагрозы ваіны.

Мікола Гроднеў

Быль пра лапці

З ЗАПІСНОЎ КНИЖКІ ЖУРНАЛІСТА

Адночы ў вёску Есмануўцы прыехалі на «пабедзе» двое інтэлігентных людзей. Спірна спыталі, дзе старшыня калгаса, дзе сакратар партарганізацыі. Потым накіраваліся да калгаснага радзівула, каб хутчэй перадаць па радзіву наступнае падаваенне: «У каго яшчэ ёсць старыя ашчыжковыя ці лыкавыя лапці, світкі і ўсялякая зраб'—прасьба прынесці да Есмануўскай хаты-чыталні. Названая рэччя купляюцца ў неабмежаванай колькасці».

Калгаснікі, якія былі ў той час на радзівулазе, па-рознаму аднесліся да гэтай навіны. Ады абураліся: «Хто вам яшчэ дазволіць свет лапцямі туміць», другія завіталіся рогатам: «Надышоў час, калі днём з агнём лапці шукаюць!» Смяліся людзі, а таго не ведаў, што прыездыя мужчыны — супрацоўнікі сталічнага татара, і прыхалі яны ў калгас «Чырвоныя гвардыя» Радзівуўскага раёна па сур'ёзнай справе — звышні «роўнікі» старога свету, звычайныя лапці. Як высветлілася, адны тэатр да саракагодова Беларусі рышту спектакляў, дзея у якім адбываецца ў даўкія часы. А таму, каб апрацуць артыстаў у сапраўдную мужыцкую вопратку, неабходна набыць усялякія старыя татрацы.

Супрацоўнікі тэатра мусілі самі прайсці па лаках. Якім быў выхадны дзень. То з Бахштаў, то з Крапіўнікаў даяталі званкія дзявочыя песні. Тады двое «шукальнікаў лапцям» пехатой накіраваліся ў бліжэйшую вёску Бахштывы.

На брагдзінным двары чулася музыка. Васіль Тур на новым байце да поту рэла пспеху. Хлопцы, не шкатучы падошваў, дзвухчаты — высокі абсаб'а, віхрыліся ў танцы. У цяжку пад паветкай сядзелі ўважліва назіральнікі — барадзаты дзяды і гаманільныя бабулькі. «Шукальнікі лапцям» адрасу агледзелі ногі ўсіх прысутных. Не выгарапа — лапці ні ў каго не прыжмелі. «Хача, — спадзіваліся «шукальнікі», — можа ў каго-небудзь дома, на вышках знойдзецца хоць пара лапцям»...

Васіль Тур заўважыў незнабых людзей і скончыў музыку. Тыя пеліва павіталіся і, каб дарэмна не губляць часу, адрасу прыступілі да справы, расказалі, чаго яны суды наведзіліся.

Адрасу стала ціха. Людзі перагледзіліся між сабой, паіскалі пспехам.

— У вас жа боты на нагах. — Дык я вам пспеху пра лапці праспаваю, хачаце? — Ну, тады, хопь пспеху... — згадзіліся вярхотуўчычкі лапцям.

Васіль шырока развёў мяхі і пачаў багам: — Гэтыя лапці, гаю, мой гаю, Выжыў дастаць з нашата краю! Людзі абул боты, гамашы — Прышла загуба на лапці нашы.

Як на той хлеб ці іншае багацце, а на лапці спакон вакоў славіліся Бахштывы, Крапіўнікі, Есмануўцы. Славіліся не лыкавымі лапцямі, а павыковымі. Науколка гэтых некалі тухлявых вёсачак гарбелі палоскі, а на тых вузкіх падошвах — бильнег ды пспеху. Пра боты і не марылі сцяінае. Абы толькі кусок хлеба не звёўся са стала. Але треба было пспехіць на беднай палосцы гоні, двое Ільну ды канавель, каб было сям'і з чаго сатакць зраб' ды спелі лапці. Дзеям па адной паре на зыку, а для сцяі — дзве, святковыя і будзённыя. Ады лапці на работу, а другія — хадзіць маліцца ў Іршэвіцкую царкву. Многім думалася, што, можа, бог збавіць іх ад панскага прыгнёту. А яро было мулкае. Дваццаць год селянін Заходняй Беларусі разрываў панскія лапці. Ні іршэвічкі пош, ні малітва ўсавышнхаму, ні пісудчыкі не па-

збавілі селян ад гарпаншчыцтва. Толькі самаадына падпольная барацьба лепшых сямноў, братэрская дапамога з Усходу далі селянам Заходняй Беларусі волю, хлеб і пспеху.

У той памятник вераспёбам час, калі Чырвоная Армія прагнала пана-жыдаўска з Дварна, цэлы тыдзень святкавалі сцяінае не толькі ў Бахштах, Крапіўніках, Есмануўцах, а ўсюды, дзе мінавала панская навала.

Сцяінае падзвілі паміж сабой панскую і кулацкую зямлю, перагледзелі і папоўскія надзелья. За гэта кулак страіў у камуністаў з-за вугла, а пош маліўся. Не, пош не маліўся за тое, каб сцяінае скінулі лапці ды «абул боты, гамашы». Ён ведаў: хто ў лапцях — той веруцьчя, а сцяінае ў ботах і з княжжай ў руках — новы чалавек, да якога малітва нік не стасуецца.

Прайшоў час... Шмат перамен адбылося ў вёсцы. Не стала палосак, на якіх сцяінае для сцяінае вырощ

Маякоўскі ў Беларусі

Сёння спаўняецца 65 год з дня нараджэння асабліва новай сацыялістычнай паэзіі Уладзіміра Уладзіміравіча Маякоўскага. «Паэзія Уладзіміра Маякоўскага неабсяжна па шырыні ахвоту том, па сваёй актуальнасці, бо яна жыла жыццём усёго савецкага народа і не было для яе таіх межаў, якія б стрымлівалі яе развіццё. Уладзімір Маякоўскі аб'явіў амаль увесь Савецкі Саюз, і пра многія куткі нашай Радзімы ім напісаны паэтычныя і публіцыстычныя творы».

Гэтымі словамі пачынаецца прамова паэта Пятруся Броўкі да імянава выдання Дзяржаўнага выдавецтва БССР зборніка «Маякоўскі ў Беларусі».

У невялікай, але вельмі цікавай арыкулах Кандрата Крапіны, Пятра Глебкі, Міхася Калачыцкага і Кастуса Кірэнькі, змешчаных у зборніку, расказваецца, як кожны з іх па-свойму вучыўся ў Маякоўскага. Усклава і праінтэна гаворачы з яго пра рэвалюцыю, пра лепшага, таленавіташага паэта нашай савецкай эпохі.

Чым вялікі Маякоўскі? — ставіць пытанне Кандрат Крапіна і адказвае: «Вялікі гэта складаецца з двух галоўных кампанентаў: страснага грамадскага тэмпераменту паэта і яго вялікага пачатковага таленту, паступаючага на службу народу. І не народ у расплывчатым разуменні гэтага слова, а канкрэтна — «атакуючыму класу» ў самы адважны момант яго гісторыі, калі гэты атакуючы клас пачаў ламаць і крышчыць усю старую свету. Атакуючы сіла гому ў паэтычным слове Маякоўскага, адгэтуль агнявыя малаці яго сатыры, якія бязлітасна хвалілі ўсё, што стаяла на шляху пераможнага наступу рэвалюцыі».

А вось што піша пра таленавітага пэняра Пятро Глебка: «Творчасць Уладзіміра Уладзіміравіча Маякоўскага пераможна праходзіць па ўсім шырокім асяродку, неучы на сваім шляху вялікія прычыны сацыялістычнай паэзіі і асважваючы сваім магутным подыхам людское паэтычнае слова. Будучы новым вярком у паэтычным развіццю грамадства, паэзія Маякоўскага стала неадлучнай часткай сацыялістычнай культуры народаў нашай Радзімы. Яна ўвайшла ў скарбніцу нашай культуры не толькі як важны выхад мінулага, але і як вострая зброя сучаснасці. У вершах Маякоўскага, напісаных многа год назад, мы знаходзім водгук амаль на ўсе пытанні сучаснасці. Выдатны паэт жыў шырокімі інтарсамі свайго народа, і яго творчасць, выяўляючы запавятыя імкненні народа, усёй сваёй сутнасцю накіравана ў нашу будучыню».

Гаворачы аб Маякоўскім як аб лепшым другу і патрабавальным настаўніку, Кастусь Кірэнька трапіна адзначае:

Уладзімір Уладзіміравіч Маякоўскі — вялікі савецкі паэт.

Калі сядзеш за стол рабочы
І для верша шукаеш праўдзівых слоў,
Як жывы, Маякоўскі глядзіць
У вочы,
Па-сэрбруцку кады падтрымаць гатоў.
Выбрай для паэзіі тэму любоўю,
Толькі голасам сэрца з людзьмі гавары...
Ен не просіць цябе, ен патрабуе
Па сардэчнаму праву, што маюць сям'ю.

Вялікую цікавасць выклікаюць у чытача змешчаныя ў зборніку вершы аб Маякоўскім беларускіх паэтаў: Максіма Танка, Валодзіка Таўла, Пятруся Броўкі, Пімена Панчанкі, Максіма Лужаніна, Сцяпана Гаўрусэва, Аляксея Русецкага і Паўла Пранузы. Кожны з іх піша пра паэтарэвалюцыянера, паэта-трыбуна з асаблівай цеплынёй і шчырасцю.

Старэйшы беларускі пісьменнік Янка Маўр у артыкуле «Мае ўспаміны» расказвае пра першы прыезд Маякоўскага ў дарэвалюцыйны Мінск у 1914 годзе. У

«Цэнтральны Выканаўчы Камітэт Беларускай Радзімы», — сказаў ён. — Мы ж часта не ўяўляем сабе таго, што адбылося за кароткі тэрмін. Народ мае сваю рэспубліку — гэта грамадзяне.

Маякоўскі быў таксама ў Віцебску і Гомелі. У час знаходжання ў Віцебску ён зрабіў да ночы калязі па тэраму. Паэта цікавіла ўсё — і мнагаводная Дзвіна, і старадаўнія будыні, і новыя будоўлі. На літаратурным вечары, які адбыўся 26 сакавіка 1927 года ў памяшканні Другога беларускага дзяржаўнага тэатра, перш чым чытаць вершы і даваць адказы на шматлікія запыты, Маякоўскі выступіў з дэкламацыяй, якая называлася «За што мы змагаемся?» Са знаходжання ў Віцебску непасрэдна звязаны сатырычны верш паэта «Шіпа і сацыялізм», упершыню надрукаваны ў 1927 годзе ў часопісе «Буазёр».

Гамальнае сутракаліся з вялікім праглетарскім паэтам у 1922 годзе. Сарод тых, хто слухаў Маякоўскага, была настаўніца Т. Літаратурская — цяпер выкладчыца рускай мовы ў Гомельскім педагагічным вучылішчы. Вось што яна расказвае:

«...Гэты дзень ніколі не аглядзіцца ў

мой памяці. Зала кіно імя Калініна была перапоўнена. На сцэну выйшаў высокі, мужны чалавек, сустрэты апладысманамі. Усё яго паставы дыхала сілай, упэўненасцю. Ен пачаў чытаць свае творы: прыгожы голас, пудоўна дзікця! Кожнае яго слова пранікала глыбока ў сэрцы. Вершы яго хвалілі. Маякоўскі прачытаў «Воблака ў штанах», «Загад па арміі мастацтва» і іншыя».

З іншых матэрыялаў аб Маякоўскім, змешчаных у зборніку, варта адзначыць апавяданне Анатоля Валюгіна «Калісіні на граніцы...» і артыкул Янікі Шарахоўскага «Маякоўскі на трыбуна».

У красніку 1956 года ў Мінск за запрашэннем Саюза пісьменнікаў Беларусі і Рэспубліканскага таварыства па распаўсюджанню навуковых і паэтычных ведаў прыязджала сестра вялікага паэта Людміла Уладзіміраўна Маякоўская. На вечары ў клубе пісьменнікаў яна гаварыла:

— Я добра разумею брата, які, як вядома, вельмі любіў раз'язджаць. Паседкі сапраўды забягаюць. Я за апошнія гады была на Украіне, у Ленінградзе, Стаўлінградзе і неаднаразова ў Грузіі. Мяне даўно вабіла Беларусь. У нашай сям'і ёсць сувязі сувязі з Беларуссю. Брат Міхалі Міхаліч Канстанцінавіч Маякоўскі жыў у Беларусі. Ен працаваў дзяснічым у Беларускай пшчы і часта пісаў нэ па Пружані.

Людміла Уладзіміраўна прывозіла ў Мінск і на некаторых вечарах дэманстравала ў залі на плячцы голас свайго брата — Уладзіміра Маякоўскага. Студэнты педагагічнага інстытута і партыйнай школы слухалі верш «Ваенна-марская любоў» у выкананні аўтара.

Шырокі масы чытачоў нашай рэспублікі любіць творы Маякоўскага, працягваюць да творчай спадчыны паэта вялікую цікавасць. І гэта зразумела: паэзія Маякоўскага, насычаная бязмежнай любоўю да Савецкай Радзімы і пачуццямі нявысказаў да не ворагаў, была і застаецца грознай зброяй у нашай барацьбе за пачуццямі камунізму. Вось чаму кожны, хто цікавіцца развіццём савецкай паэзіі, з прыхільнасцю сустрае зборнік матэрыялаў «Маякоўскі ў Беларусі», які асветляе думу са старонкаў слаўнай дзейнасці вялікага паэта і грамадзяніна.

Есць у зборніку і наасобныя хібы. Сур'ёзны недахоп — адсутнасць пэўнай сістэмы ў размяшчэнні артыкулаў, апавяданняў і вершаў. Нама матэрыялаў, у якіх расказвалася аб той вялікай рабоце, што праваліў беларускі пісьменнік, перакладчыца творы Маякоўскага на родную мову. Нельга прызнаць у адным з апрацоваў на старонцы 122 невыразнага партрэта паэта, шытага ўдзельнікам невядомага гуртка беларускай мастацкай творчасці.

Аднак, нягледзячы на гэтыя і некаторыя іншыя недахопы, зборнік «Маякоўскі ў Беларусі» — патрэбная і карысная кніжка. Чытачы ўдзячныя ўсім, хто прымаў удзел у яе ўкладанні і выданні.

Б. ПЯРКОЎСКІ.

Працягваючы знайміцца з гастрольным рэпертуарам Вінніцкага музычна-драматычнага тэатра імя М. Садзюжана, мы знаёмце з задавальненнем цэла сустрэлі паказаную гастроль аперы «Чарнаморцы» заснавальніка Украінскай класічнай музыкі М. Імсенкі (лібрэта М. Старыцкага і Я. Кухарэні, літаратура адрадаванае ў нашы дні М. Стальмахам). Гэты твор, напісаны больш 80 год назад, — не самы лепшы ў спадчыне Украінскага Гілінікі, ён многім саступае познім выдатным операм кампазітара «Талельніка» і «Тарас Бульба». Аднак «Чарнаморцы», як мы пераканаліся, таксама маюць рад мастацкіх вартасцей, свае спецыфічныя жарыравы асаблівасці, свой выканальны стыль. Раўня неаслужана забыты, твор цяпер ішоў набыў спецыяльнае жыццё, дзякуючы нааганянам калектыву Вінніцкага тэатра.

Рэжысёр Ф. Трагуб і ўвесь творчы склад трупы ўбачылі ў «Чарнаморцах» вялікую чалавечнасць, праўдзівасць і сапраўды народны каларыт у адлюстраванні жыцця і побыту чарнаморскага казачства XVIII стагоддзя. Усё гэта раскрытае ў аперыце галоўным чынам сродкамі музыкі, якая ад пачатку да канца прасякнута глыбокай народнасцю і яркім мелызмам. Імпульс Украінскага музычнага балета шодра рассяпаны па ўсёму твору. Кампазітар наўмысна, з творчых меркаванняў выкарыстаў у амаль некротым выглядзе многа народных песень, ім самым запісаных і апрацаваных. Вось чаму «Чарнаморцы» — народная аперета ў поўным сэнсе гэтага слова!

Прада, сьвятэ твора нясе ў сабе пэўны рыск трагіцызму, ён паабяляе ня вялікіх сацыяльных абуджэнняў. Дачка багатай казачкай удальніцы Драбніхі Марусі гораха кахае беднага казачка-сірата Івана Прудкова, які разам з бацькамі сабрамі ідзе ў паход. Драбніха між тым прапачыць дачку ў жаніці старога казачка Кабыці, пачаўшыся за яго багачствам, не ведаючы, што ён распустнік і прайдзісьвет. Які зняславіў дзюжыну-сірата Куліну. Верныя саборы Марусі — хросны бацька Івана Туніца і казачка Цвіркуніца — дапамагаюць выкрыць любовныя інтрыгі п'яніцы Кабыці. Насаромлены, ён вымушаны ўзайць у жанкі Куліну. З паходу ў родны край вяртаецца Іван з чарнаморцамі. Яго чакае верная каханая, гатоўва падзяліць з ім шчасце сямейнай жыцця.

Мы кратка пераказалі змест, каб падкрэсліць немудрагелісць і прастату драматычнага матэрыялу аперыты. Несумненна, яе аўтары, нягледзячы на свае ўзростны сімвалы да прадоўжана народа, ва ўмовах жорсткай царскай цензуры не мелі магчымасці прама і пераканальна раскрыць сацыяльны супярэчнасці, паказваючы класавую барацьбу ў тагачаснай Украіне паміж бедняцкай і амажнай верхушкай казачства. Аднак намір на такую барацьбу ўгадваецца ў «Чарнаморцах» і па асобных рэліках дзюжычых асоб, і па інтанацыйнаму складу, і характару музыкі. А аднава каханне Марусі да беднага казачка і адвергнутае ёю сватаўства знатнага Кабыці

Спектаклі нашых гастрод

НАРОДНАЯ АПЕРЭТА

— хіба гэта не ўспрымаецца як смелы выклік тагачаснай староў маралі!

Адавадна аўтарскай задуме, спектакль пабудаван так, што камічнае ў ім амаль увесь час чаргуецца з душэўнымі перажываннямі герояў, звязанымі з іх цяжкім лёсам. З такім прапастаўленнем ронных па настрою момантаў мы перш за ўсё сутыкаемся ў першай дзеі спектакля: у час расставання Марусі з Іванам і асабліва ў сцэне сустрэчы п'янага Кабыці (артыст М. Ачаранка) з пакінутай ім беднай дзюжыччай Кулінай (артыстка М. Мельнік). Яркая сцэнічная ігра артыста ў ролі са-старарага лавеласа-п'януці набывае яшчэ большую выразнасць пры выкананні ім жартоўных бытавых песень «Ой, здарога, дзюжычча» і «Па дароце жук, жук», якія ён співае лёгка, з тонкім народным гунарам. Калі ж услед за вялікім мелодыйным раптам пачуецца песня Куліны «Прабач мяне, мая маці», поўная смутку, душэўнага болю і роспачу, — такі кантрастны пераход у музыцы ўмацае псіхалагічную заавастанасць спектакля. М. Мельнік, у якой прыгожы грудны голас (меца-сапрана) і добрая музычнасць, адолае надзіліць вобраз Куліны цеплынёй і шчырасцю. З драматычна і ўхваляванасцю выконвае артыстка і песню-арыю «Ой, матуля, га-дзюжычча» (трэцяя дзея), у якой кампазітар па-майстарску карыстаецца прыёмымі народных галашаньняў, нібы падкрэсліваючы гэтым увесь трагізм зняслаўленай чалавечай годнасці.

У «Чарнаморцах» няма складаных разгорнутых ары і вялікіх вакальных ансамбляў. Іх замяняюць у асноўным песні куплетнай формы, уяўляю кампазітарам з музычнай скарбніцы Украінскага народа. Тым не менш, кожная песня ў аперыце абумоўлена развіццём сцэнічнай дзеі, нясе ў сабе пэўную сэнсавую нагрукку і музычна характэрнае перазаваж.

Так, вобраз казачка Івана, каханнага Марусі, адлюстраваны арычнымі песнямі «Ой, уздыдзі, ясны месяц» і «Ох ты, казачка». Артыст І. Барысаў, які валодае гучным, рухомым барытонам з тонарвай афарбоўкай у верхнім рэгістры, співае задушаюча і мякка. Але, нажал, сцэнічнае асаблівасце ролі ім поўнасцю не звернана. Асабліва гэта прыкметна ў «развіццям» дучце, у якім чучэцца толькі прыгожае спяванне, пачуцці ж героя застаюцца нераскрытымі.

Выканальніцу ролі Марусі К. Нарэц якрава нельга папракнуць беднасцю або амежанаасцю сродкаў сцэнічнага перававававання. Нават у месцах спектакля, у якіх гераіня паабяўлена слоўнага тэксту, артыстка знайшла апраўданна і натуральныя паводзіны на сцэне. Прагтадаёе, як Маруся — Нарэц з невяканымі гора і па-

Усеаюзны конкурс на масавую і эстрадную песню

Міністэрства культуры СССР, Саюз кампазітараў і Саюз пісьменнікаў СССР аб'явілі Усеаюзны конкурс на лепшую масавую і эстрадную песню на наадаўняе тэмы сучаснасці.

Формы і жанры песень умовамі конкурсу не абмежованы. Песні могуць быць гераічнымі, жартоўнымі, сатырычнымі або лірычнымі, прызначанымі для салянага ці масавага выканання ў філарманійных і эстрадных жанрах.

Конкурс праводзіцца ў два туры: першы тур адбудзецца з 1 па 20 лістапада гэтага года ў саюзных рэспубліках; другі — з 1 па 20 снежня ў Маскве.

У конкурсе могуць удзельнічаць прафесіянальныя і самадзейныя кампазітары і паэты, а таксама ўсе жадаючыя.

За лепшыя песні ўстаноўлена 10 прамій: дзве першыя праміі па 10 000 рублёў кожная, дзве другія па 8 000 рублёў, тры трэція праміі па 5 000 рублёў, тры заахвочвальныя праміі па 2 000 рублёў.

Творы павінны быць прадастаўлены аўтарамі пад дэклімам не пазней 1-га лістапада 1958 года ў міністэрства культуры саюзных рэспублік, а творы, алабарыма на другі тур, накіроўваюцца ў Саюз кампазітараў СССР.

Кутай на твары, маўкліва, аднымі вачыма

па праводзіць атрад чарнаморцаў, а якімі паехаў і яе Іван. Здаецца, што яна вось-вось пажыць усё. Запамінаецца і спана з адзіаннем Марусі-«нявесты» пад вянец (трэцяя дзея) на фоне прайзданай вясельнай песні, якую співаюць саброўкі. Нарэц паказала сабе зольнай і ўдмулівай артысткай. Шкада, што пра яе пэўныя магчымасці па адной выкананай у спектаклі сальнай ролі нельга было атрымаць выразнага ўяўлення.

У каго з выканальцаў асабліва зліваюцца грані драматычных акцёраў і спевакоў — дык гэта ў В. Аніпа (Цвіркуніца) і В. Жураўлёвай (Наталка — наймітка Драбніхі). Жывоў, тэмпераментнай іграй яны, як і акцёр П. Папруга (Ізко — Івану брат), які выступае з імі ў дучтах, уносяць у агульную атмасферу спектакля многа сапраўднай вяселасці, разнастайных камічных сітуацый. Добрая галасы ў абодвух выканальцаў дазваляюць ім з поспехам і грамадзянска сапраўднасцю са складанымі музычнымі нумарамі. У выкананні В. Аніпа прыемна за ўсё запамінаецца праінавіцыя глыбокадумнага песня «Стогне вецер вольны ў полі». А пасля артыстка адрэзу пераключэння на жартоўны дуч, які мае сваёсабліваю форму вакальнага знялугу паміж Ільком Цвіркуніцай і адначасова суправаджаюца цікавым танцам. Прада, яе партнёр Н. Папруга, сцэнічна прывабны і непасрэды, менш задавальнае як спявак: з-за амежаваных вакальных дадзеных яму цяжка ўдзельнічаць у ансамблевых спяваннях.

Стараван М. Жураўлёвай вобраз бее-турбоўнай, знаходлівай і кемлівай Наталкі мае рад сцэнічных знаходак. Добра выканала артыстка ронныя па зместу і настрою вакальныя нумары. Парадалаў цікавай іграй і Н. Шапоўскай (Драбніха), С. Аніпа (Цвіркун), І. Сікала (Ачурна), Г. Шаўчанка (соннік Туніца).

Развіццё сьветлай лініі, увесь ход па-дзей у «Чарнаморцах» у многім залежыць ад музыкі — яна па сутнасці задае тон спектаклю. Разумеючы гэта, калектыв ар-кестра (дырыжор Д. Гарбачэўскі), які ўвесь час заахвае чысціню строю і ансамблевасць, не проста выконвае функцыі акампаніятара салістам і хору, а імкнецца жыць з імі адзіным дыханнем.

Спектакль атрымаўся камедыям, ма-лаўдзічым і сапраўды народным жыццём і таму, што пастаючы, удумліва вывучыўшы мінулае Украіны, любоўна выкарыстаў многія народныя абрамы і звычкі, а фінал па традыцыі вырашай у плане вялікага масавага свята з урачыстым хорам і танцамі.

Г. ЗАГАРОДНІ.
На адымку: сцэна са спектакля «Чарнаморцы». Фота Ул. Крука.

Прасторы паэзіі

У гэтай кнізе ёсць вершы аб каханні, але няма слова «кахаю».

У ёй ёсць творы, поўныя беззаставанай адданасці маці-Беларусі, хоць нямалым словам не ўпамінаецца пра патрыятызм.

У ёй ёсць глыбокі розум аб чалавечым жыцці...

Кніга гэта — новы зборнік Максіма Лужаніна «Прасторы».

І, мажліва, варта адразу ж абмовіцца, каб не быць наівавернымі і разумеючым: можна шыра кахаць і разважаць у паэзіі аб сваім пацучці, можна самаахвярна любіць Радзіму і непасрэдна гаварыць аб сваім патрыятызме. Наша савецкая паэзія дала якрава нямалы выдатны ўзор гэтай глыбокай лірычнай спаведзі.

Але ёсць асабліва асада ад чытанні вершаў Максіма Лужаніна, дае ў цягнасці ўсё гэтыя пацучці, але дзе паэт не называе іх. Лірычны герой як бы баіцца паказання чытачу галаслоўным і хутчэй прагавораваным, чым гаворыць аб тым, за што ён перажывае, за што хвалюецца. Верш М. Лужаніна валодае сваёсаблівай «дакументальнасцю» і таму ён асабліва прывабна чытачу самому прыходзіцца дамысляць яго думку, а не браць яе гатовую наавер.

Без агульных слоў, азначэння, не абмоўляючыся ні адным радком аб гістарычным значэнні рэвалюцыі, аб сваім аўтарскім стаўленні да яе, піша паэт аб падзеях 1917 года ў вершы «У кастрычніку». І тым не менш, гэты верш, можа, нават лепш, чым чый іншы, даючы чытачу і яе вялікі гістарычны сэнс і аўтарскае заадапленне бо. Паказана як паэза асаблівасця жыцця лірычнага героя, які падае яго біяграфію, рэвалюцыя паўстае ў сваім жыццым, неапасрэдаваным абліччы, у багатых жыццёвых дэталі. І мы выбрава адчуваем дыханне тых год, калі вясковая хладчуха надзвычай уразілі

Вялічаныя праспіралы
У вёску хланушых газет,
калі сама вёска жыла вялікім прадуцтва-нем падаей.

Мы бачым гэтую хату, бітком набітую людзьмі; сялян, што сабраліся сюды і так уважліва ўслухоўваюцца ў кожнае вычытаннае слова хланчюком, відць, адзіным пісьменным на сле чалавекам, які і сам яшчэ добра не разбіраецца і чытае па на-раду «пра парскі дом, хістанні рынку, без выбару, усё прытном»; мы разумеем, як цяжка сялянскаму розуму, які ўпершыню сутыкнуўся з газетам, улавіць усю праўду і як у вясковага гарапаніка ад гэтых газет «усіх кірункаў» «пад раніце дэярэняе думка і галава, які звод, зві-ніць»...

І як глыбока краінае нас той урачысты момант, калі прачытаў леныскі дэкрэт і дзядзька «дзямом — лысам» вымадуў сяло ў скарбавыя палі:

Натоўп сачыў тады спаване,
Як беларускі чалавек
Адмерваў саматужным сажнем
Шырокі клін.
Сабя.
Навек.

Як проста і разам з тым як дакладна сказава! Трэба было па-сапраўднаму ад-чучь усё гэта, каб напісаць так, «Натоўп сачыў...» Менавіта сачыў, а не глядзеў, бо адбылася нешта незвычайнае — бядняк атрымаўся зямлю!.. А гэтая тройка пад-крэслена сялянскага радасці:

Шырокі клін.
Сабя.
Навек.

Верш пераканова, як пераканова ў праўдзівасці сваіх слоў чалавек, бачыўшы на свае вочы.

Малюнак у лепшых вершах М. Лужані-на перастае быць толькі малюнкам. У перажыванні відць аўтарскае асэнсаванне фактаў, глыбока аэмацыянальная ацэнка іх. І калі паэт апісвае, скажам, у вершы «Нідзеля» імяну ў немцкім гарадку, то ён не толькі рэгіструе факты, а пад-

крэслівае тым дэталі, якія ўскрываюць супрачэпнасць самой з'явы. Як чалавек новых поглядаў і перакананняў, як чала-век новага свету, ён бачыць, што ў кірэ «нягдыта сідзюць» гараджане, ды і тыя «нігдыта ўдзыхваюць», відць, чакаючы, калі імя закончыцца...

Алесязюца — і ні сакоў!..
Сам пастар наперад падае
І пастару перад сабой
Пакоічы на вяселіае.

І ў гэтых дэталіх, адначасова харак-тэрных і характэрнычых, добра выяў-ляецца і нааоснасць, і непатрабнасць ра-лігійнага абраду, які і выконваецца ўжо не з глыбокай панаанай, з пераканання, а проста так, на звычцы.

Багаце дэталей наае вершам М. Лу-жаніна неапасрэчнасць у іх праўдзівасці. І гэта на нашых вачах адбываецца су-стрэча хланца з дзюжыччай, якая на яго-ны стук адчыніла дзверы:

А ў вачах міаіаца па плямчы,
А рука трымаецца на плямчы...
— Можа, падава мяне дарога, —
Гавару, —
Прывяла не да таго парога
Непару, —
Вусны сіснуты дзюжыччы,
Дзверы ў хату не адчынены.

Тут кожная дэталі як бы выхаленная кінематографам і дадана «буйным пла-нам». І разам з тым, якое багатае гучан-не кожнага радка — аркестраўка верша. Тут і мужчынскія, і жаночыя, і дактыліч-ныя рыфмы, які вызначаюць ім надруч-нык па вершаскладанню. І ўсё гэта не прыхамае паэта. Без такога майстэрства і нааамліва было б улавіць тых ледз-улоўных пераходаў пацучця, якія ста-ноўвацца зместам вершаў паэта.

Сам падохом М. Лужаніна да паказу з'яў абумоўленасцю тымна характару яго героя — чалавэка ціхманага, сціхнага да розуму, які ў вонкавых праявах падаей імкнецца бачыць іх унутраным супрач-насці. Лірычны герой лужанінскай па-эзіі — чалавек з шырокім круглагадам і

глыбокім унутраным жыццём. Яго пацуч-ці не так характарызуюцца з боку інтэн-сіўнасці іх працяжання, як па глыбіні, на багачці ўяўленняў, асацыямных, у якіх выражаецца жыццёвы вопыт. Перажыван-ні героя являюць след яго ярка выражанай індывідуальнасці. І таму ў вершах не ба-зана заадапленасці таму. У яго і вобраз Ра-дзімы пачынаецца інтымна, здаецца, на-ват з дробявай. Будучы салдатам і на чы-жыне сустракаючы першую паляваенную вясну, паэт і ў суче чужыню песню-ку, што напывае невялічка птушка — драч.

Ен ве майстра лятаць, а вясна яго гоіць
Да тых самых мясіці, дзе калісіці ён жыў.
Дзе ён бегаў, хаваўся у жыцце зялёным.
На той самы падаек, на тых загонах,
У півяло на той самай знаёмай мяжы.

І герою здаецца, што ён сёння асабліва разумею гэтую птушку: яму ж самому так хаваецца пабыць на Радзіме.

Хоць бы суткі пабыць, нават меней —
гадзіну,
Захмялючы ад ішчасця, задрэць галаву
З песняй сонцу, як тая малая птушчына...
Як жа так? Ды наўжо журавы на радзіму

Без мяне прыплывуць?

Мы бачым тут індывідуальнае праця-жэнне гэтага глыбокага патрыятычнага пацучця, што не дае спакою і ўночы, па-чучця, што зараджаецца яшчэ ў дзясніс-це і пачынаецца з замілаванасці да ро-дана кутка, да вост гэтай маленкай пту-шчыні — драча, што калісіці тою першай вясной ўраіла яго дзясціцы слых і песня ікой навекі злілася ў яго з вобразам Радзімы.

У сэрцы героя жыне духоўны вопыт народа. Герой непаруўна звязаны з зям-лёю бацькаўшчыны, а не прыродай. Ен тонка адчувае мову прыроды і да самаз-абыцца закаханы ў свет ле гукаў і фарбаў:
У мянішчы з чорнай стужкай
Галубок прыбраны быў,
Нешта смешнае на вушкі
Ен галубчы гавару.

Елі з рукам яны каноплі,
Крылі лопалі, гулі
І лажаў буйныя кроплі,
Быццам зерняты, дзюблі.

«Галубы».

Гэтак радаванца, усміхацца галубам
можа толькі чалавек багатага сэрца, які
глыбока адчувае прыгожасць усёго жы-
вога на зямлі. І нам трэба такі вершы,
які б вучылі нас гэтай заахаленню
прыродай радаванай зямлі, змагацца супра-
ці чарстасці сэрцаў. Тым болей, што
вершы М. Лужаніна аб прыродзе ўні-
маюцца да глыбокага філасофскага аба-
гульнення аб прыгожасці наоуг.

З дзясціч год увабраўшы ў сабе міфа-
логію, песню свайго народа, герой і «на
зямлях чахаславаціч» ціваціцца тым жа,
што і ў Беларусі: народнай мудрасцю, гі-
сторыяй, звычкямі («Злата ўлічка», «На
кургане Віткаў», «Мараўская песня»),
прыгожасцю прыроды.

Вось ён, поўны заахалення, слухае пу-
доўную музыку вадаспада:

У горных жорнах перацёрты
Па сідле, як па латаку,
Паток сьмяяўся, распасцёрты,
І німа падаў у раку.

Гэта вельмі па-свойму, індывідуальна
адчува і дае мажлівасць чытачу па-навоу
прачытаць з'яву прыроды. Сапраўдна ж
паэзія і пачынаецца менавіта з такой
суб'ектыўнасці. Але... толькі пачынаецца,
бо моцна ўзражае вершы толькі тады, калі
ў перажыванні героя жыць аэмацыяналь-
ны вопыт народа, калі між паэтам і чыта-
чом ёсць вялікая духоўная роднасць.

І блда, калі твор толькі і з'яўляецца
адлюстраваннем аўтарскага суб'ектыўнага
спрымання і не ўскрывае заканамерна-
сці чалавечага жыцця, грамадства. А
такі недахоп прыкметны ўжо ў новых
вершах М. Лужаніна. У новай кнізе паэта
асабліва знашоў адлюстраванне духоўным
інтэлектуальным свет героя. І побач з вы-
датным, сапраўды глыбокім вершам мы
сутракаемся з такімі, дзе лужанінскі ге-
рой, схіляны да сузірання, самааналізу,
знаада ўжо ўслухоўваюцца ў звышноты,
уладаецца ў набычы «ультрафіялетавы
колер», аддае большую перавагу дакладнай
фіксцыі свайго пацучця, чым прычымем,
якія выклікалі, абумовілі гэтыя пацучці.
Асацыямны не раскрываюцца як агульна-

значныя, а матывуюцца толькі як суб'ек-
тыўныя асацыямны (верш «Ламаннае сэр-
ца»). Паміж паэтам і чытачом пачынае
губліцца канчатка разумення.

І калі паэт піша аб вясне:
З Маем пры людах ясна абдымаецца,
Мы ўпершыню, ён наасурчэй іду.
Вокны і дзверы ў дэмах расчыняюцца —
Добрую пору я ў горад вяду!

то гэта вельмі суб'ектыўна сказана. Тут
нама жыццёвай апраўданасці гэтых вобра-
заў, няма той логікі, якая заўсёды павіна
быць у вершах такога тыпу і якая ёсць,
скажам, у багавярна-фэцім вершы «Гора».
Там паэт стварае таксама не на адзіна-
ным матэрыяле канкрэтны вобраз. Але гэта
глыбока рэалістычны ў сваёй аснове
вобраз. Гора, якое паказана як нейкая
жытая пабачная

Песні паэтаў

Са старажытных часоў і да нашых дзён літаратура і народна-паэтычная творчасць знаходзіцца ў цесным узамасуванні. Яны ўзабгаваюць і ўзабагацяць адна адну, садзейнічаючы развіццю, павышэнню ідэа-мастацкага ўзроўню славаеснай культуры.

Асабліва каштоўнае ўдзяленне народна-паэтычнай творчасці на пісьмовую літаратуру. У той жа час многія лепшыя творы літаратуры, што ўзніклі на народнай аснове, шырока прапачаюць у масы, пераходзяць у вуснае бытаванне — азіваюцца з народна-паэтычнай творчасцю. Гэта характэрна перш за ўсё для жанра песні як найбольш папулярнага ў шырокіх масах. Не выпадкова ў вусным бытаванні сустракаецца ніякая песня літаратурнага паходжання, якія трымаюць ўвайшлі ў народна-паэтычную творчасць.

Першымі звярнулі ўвагу на нааўнасць літаратурных элементаў у народна-песенным рэпертуары ўсходніх славян рускія і ўкраінскія вучоныя-фалькларысты. М. Максімовіч, Ф. Бусласі, О. Мілер, М. Драганіч і іншыя. З пачатку XIX стагоддзя і да нашых дзён перапрабена вялікая работа па высветленню характэрнага ўзаамасування народнай творчасці і літаратуры ў жанры песні рускага і ўкраінскага народаў, а таксама сабраны багатыя запісы песеннага матэрыялу літаратурнага паходжання. З усходнеславянскай славаеснай культуры толькі беларускай песні амаль не вывучаліся пад гэтым пунктам погляду.

У 1936 годзе ў серыі «Бібліятэка паэтаў» выйшаў спецыяльны зборнік «Песні рускіх паэтаў», складзены І. Рамазанам. У 1950 годзе з'явілася другое выданне гэтага зборніка. Ён забяспечыў вялікім уступным артыкулам і каментарыямі складальніка, у якіх падведзены вынікі папярэдняга вывучэння рускіх песень літаратурнага паходжання XVIII — пачатку XX стагоддзяў. Апроч таго, у шматлікіх зборніках рускіх песень сістэматычна публікуюцца песні паэтаў, у тым ліку і савецкіх. Усе гэта садзейнічае папулярнасці лепшых рускіх песень літаратурнага паходжання сярод шырокіх мас.

У гэтых адносінах не адсталі таксама і ўкраінскія літаратуразнаўцы-фалькларысты. У 1941 годзе выданае быў вялікі зборнік «Песні ды рамансы ўкраінскіх паэтаў», складзены І. Нудзкой. У 1956 годзе з'явілася новае выданне «Песень ды рамансаў ўкраінскіх паэтаў» ужо ў двух тамах, складзенае тым жа літаратуразнаўцам-фалькларыстам. Гэтае выданне ўключае не толькі песні ўкраінскіх паэтаў XIX — пачатку XX стагоддзяў (як папярэдняе), але і XVII—XVIII стагоддзяў (першы том). Апроч таго, рыхтуюцца спецыяльныя том песень ўкраінскіх савецкіх паэтаў.

Двухтомнае выданне «Песень ды рамансаў ўкраінскіх паэтаў» варты лічыць найбольш поўным і грунтоўным у навуковых адносінах. Гэтае выданне забяспечана кваліфікаваным уступным артыкулам, заўвагамі і каментарыямі Г. Нудзкой, які даўно і сур'ёзна займаецца вывучэннем песень ўкраінскіх паэтаў. Прада, ім яшчэ далёка недастаткова вывучана прыкніне гэтых песень да братніх народаў, у прыватнасці ў рускую і беларускую народна-паэтычную творчасць, што павінна стаць прадметам спецыяльных даследаванняў.

Дарчы, можна адзначыць, што многія песні Шаўчэкі, Катляроўскага, а таксама Крапіўніцкага, Ст. Пясеўскага, Галіва і іншых ўкраінскіх паэтаў даўно ўжо сталі адбыткам беларускага народа. Адна з песень Шаўчэкі («Ад сяла да сяла») зафіксавана на ўкраінскай мове ў «Зборніку помнікаў народнай творчасці ў Паўночна-Заходнім краі» П. Гільтбрэнда (Вільня, 1866 г.); тры песні Катляроўскага на беларускай мове («Душэ ветры, дуючы буйна», «Бацька руды» і «Палюбіла б Петруся») уключаны як народныя ў першую кнігу «Беларускага зборніка» Е. Раманава; песня «За Німан іду» ўкраінскага паэта пачатку XIX стагоддзя Ст. Пясеўскага апублікавана як беларуская песня ў зборніку Р. Шыры «Беларускія народныя песні, загадкі і прыказкі» (Мінск, 1947 г.) і г. д. Гэта — яркае сведчанне вялікай папулярнасці лепшых песень літаратурнага паходжання і разам з тым цеснага культурнага узамасування братніх народаў.

Зусім зразумела, што даўно ўжо неспела патраба вывучэння і папулярнасці таксама песень беларускіх паэтаў.

Беларуская літаратура пэсна звязана з народна-песеннай творчасцю са старажытных часоў. Аб гэтым сведчаць такія гісторыка-паэтычныя вершы-песні, як «Была на Русі Чорны бог», «З-за Саўка, а-за Клецька», «Ой, калі б, калі», «У лесе ў цёмным у Высціцы», песні тыпу «І маленькі хлопчык», «Сіраніца» з «Беларускага зборніка» Е. Раманава і інш.

Беларускія пісьменнікі XIX стагоддзя таксама пэсна звязаны з народна-паэтычнай творчасцю, у прыватнасці песеннай. Вершы, у якіх адчуваецца матывы і паэтыка народных песень, стварылі Ян Чачот, Паўлюк Вахрыч, Францішак Вагучыч, Ілья Лучына, Дунін-Марцінкевіч, Адам Гурнычкі і іншыя. Яны па-рознаму выкарыстоўвалі народныя песні, стваралі рытмічныя па ідэа-мастацкіх якасцях творы. Лепшыя з іх у розны час праніклі ў народ у выглядзе папулярных песень, але да гэтага часу не сталі аб'ектам даследавання. Прадстаіць вялікая папярэдня работа па вывучэнню фальклорных публікацый і запісаў, па зборы новых матэрыялаў і даследаванню ўсёй дапаможнай літаратуры, каб вызначыць, чаму і якія менавіта песні беларускіх паэтаў XIX стагоддзя карысталіся і карыстаюцца папулярнасцю сярод народа.

Непарунальна шыроў сталі карыстацца народнымі песнямі беларускія паэты пачатку XX стагоддзя і асабліва савецкага перыяду, што ў сваю чаргу ўмацавала прыкніне песні літаратурнага паходжання ў вуснае бытаванне. У гэтых адносінах вельмі паказальна творчасць Багдановіча, Купалы, Коласа, а затым такіх пісьменнікаў, як Трус, Броўка, Танк, Русак, Буяла, Вацлава, Астрыка.

У літаратуры звычайна ўпамінаюць аб тым, што з вершаў Максіма Багдановіча народнымі песнямі сталі «Слушкі ткачыхі» і «Зорка Венера» (рамансы). На дадзеныя, якія ёсць у нааўнасці Марыскага падпісанага Д. Бугаёва, у некаторых раёнах Беларусі распаўсюджаны таксама песні Багдановіча «Вяселле» і «Не кувай ты, шэрая зялёла». Зразумела, запіс народных варыянтаў гэтых песень і вывучэнне іншых твораў Багдановіча, якія сталі народнымі песнямі, прынясе вялікую карысць нашай навуцы і славаеснай культуры.

Агульнавядома, якой папулярнасцю сярод народа карыстаюцца песні Янкі Купалы і Якуба Коласа. Аднак народных варыянтаў іх сабрана вельмі мала. Да іх адносіцца, напрыклад, гумарыстычная песня Коласа «Вяць», запісаная Адамам Русаком (і словы і мелодыя) яшчэ ў 1939 годзе. Зборанне падобных народна-песенных матэрыялаў павінна стаць адной з задач нашых фалькларыстаў і пісьменнікаў.

Некаторыя песні Купалы і Коласа, напрыклад, праніклі і да братніх народаў. Як прыклад, на Украіне ў канцы 1930-х гадоў была запісаная «Песня пра Ганусю» — ўкраінскі народны варыянт «Алеся» Купалы. Зборанне і вывучэнне такіх варыянтаў з'яўляецца ганаровай задачай фалькларыстаў-літаратуразнаўцаў.

Скааннае дачыцца таксама песень вядомага беларускага паэта-песенніка Адама Русака. У аўтара гэтых радкоў ёсць народныя варыянты песень Русака як на беларускай, так і на рускай і ўкраінскай мовах. Некаторыя з іх, у прыватнасці ўкраінскі народны варыянт песні «Вывадзе здарова», апублікаваны.

Найбольш папулярныя песні Адама Русака сабраны ў яго зборніку «Песні» (Мінск, 1954 г.). Калі б падобныя выданні меліся і ў іншых беларускіх паэтычных зборніках, дык гэта аблегчыла б складанне неабходнага і каштоўнага зборніка «Песні беларускіх паэтаў».

Адзіным і значным крокам у спецыяльнай публікацыі песень беларускіх паэтаў, прада, толькі савецкага перыяду, з'яўляецца раздзел зборніка Р. Шыры «Беларускія песні» (выд. ДН БССР, Мінск, 1955 г.), асагавулены «Песні беларускіх паэтаў і кампазітараў». У ім апублікавана 65 песень, але яны далёка не ўсе сталі фактамі народна-паэтычнай творчасці. Усё ж гэты раздзел «Беларускіх песень» дае каштоўны матэрыял для далейшай работы над вывучэннем песень беларускіх паэтаў.

Стварэнне зборніка «Песні беларускіх паэтаў» па тыпу «Песні рускіх паэтаў» і «Песні ды рамансы ўкраінскіх паэтаў» немагчыма без папярэдняй зборальніцкай і даследчай работы фалькларыстаў, пісьменнікаў і наогул літаратуры. Спачатку трэба высветліць, што і чаму з творчасці беларускіх паэтаў, пачынаючы са старажытных часоў і канчаючы нашымі днямі, пранікла ў народна-паэтычную творчасць і якім зменам яно падверглася. Затым, сістэматызаваўшы лепшы матэрыял, уключыць яго ў спецыяльны зборнік, забяспечыўшы яго грунтоўным уступным артыкулам і невялікімі каментарыямі. У гэтай рабоце самыя актыўны ўдзел павінны прыняць Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору ДН БССР.

Падрыхтоўка і стварэнне зборніка «Песні беларускіх паэтаў» — важная і цікавая задача нашых фалькларыстаў і літаратуры. Гэтая работа даасць багаты матэрыял для распаўсюду важнай і не менш паспешнай праблемы вывучэння цеснага узамасування беларускай літаратуры і народна-паэтычнай творчасці на працягу ўсёго развіцця славаеснай культуры беларускага народа.

П. АХРЫМЕНКА.

Аркадзь КУЛЯШОУ
Алесь КУЧАР

Чырвонае лісце

Кінасцэнарый (урывак)

Паэзі, аб якіх расказвае сцэнарый, адбыліся чырвонымі годамі таму назад на тэрыторыі Заходняй Беларусі, у буржуазна-памешчыцкай Польшчы, Беларусі, Украіны і польскай працоўнай сумесна зналаіся супраць сваіх прыгнятальнікаў. У адным з вывадстваў пачаліся славянскія хваляванні. Гаралі вяскі... Развітыя, акружаныя паліцэйскімі карнымі атрадамі, дружныя самаабароны адмоўлілі ў глыб лясоў і баот.

У гэтых умовах кіраўнік падпольнай арганізацыі, камуніст Лемеш паслаў у суседні павет маладога падпольшчыка Андрэя Міцельскага з зашыфраваным пісьмом, у якім сказана: «Стары застаецца зборіць чырвонае лісце, на святэ не прыдзе». Гэта азначае, што, з прычыны канцэнтрацыі вялікіх сіл паліцыі, сумеснае выступленне славян двух палетаў адмяняецца.

Па дарозе Андрэй Міцельскі быў цяжка паранены, ворагам удалося перахіліць пісьмо і замест Міцельскага ў падполле з правакляйнай дырктывай дафензіва паслаў свайго агента Ермаловіча. Выступленне славян абомыла, але было разгромлена паліцыяй, прайшла кроў барабкі і сляні. Арганізатар гэтай правакцыі, пракурор Маціевіч рыхтуе працэс над камуністамі, на якіх галоўным сведкам абвінавачвання павінен быць Ермаловіч, які выступае пад прозвішчам Андрэй Міцельскага. У тым, што Андрэй загінуў, дафензіва не сумнявалася. Цяжка паранены, ён быў занесены ў раку і патануў. Але Міцельскі не загінуў. Ён быў выратаваны рыбакамі, хаварам яго хавалі сяляне, рыбакі. І ён з'яўляецца ў Вільню на падпольную яўку.

Становіцца яго жудасна: імя якога ворагам, падпольшчыкі лічыць яго правакатар, дафензіва Стася, якія казала яго, адварнулася ад Андрэя.

Андрэй вырашае вярнуць сабе сваё імя, вяртаючы таварышаў, якія з'яўляюцца на лаве пасуддзін. Актрыса Ядвіга, з якой ён выпадкова сустраўся, дапамагае яму: яна дазваляе Андрэю касцюм маёра-асадніка Шышыньскага.

Раёнца Андрэй ідзе ў суд.

Літаб'яднанне на заводзе

На аўтазавод мы прыехалі ў адзін з будніх дзён. І хоць рабочы дзень канчаўся, адчуваўся, што ў гарадку кожны нечым заняты. У бібліятэцы Палаца культуры, напрыклад, ішла калектыўная чытка. Гурткіцы, сабраўшыся на сцене, распіраўлі праграму новага канцэрта, прысвечанага саракагоддзю Беларусі. Многалюдна было на адкрытай верандзе ля шахматных столаў.

Непадалёку ад рэдакцыі шматгараджанай газеты «Аўтазаводзец» было ажыццэна. На сем гады быў прызначаны сход членаў літаб'яднання аб'яднання. Адным з першых, які заўсёды, прышоў староста Казімір Гляхенгаў. У яго запісаныя кніжкі ўлік наведвання гурткіцаў.

— Даставай свой «табэль», — жартавалі прысутныя. — Каго ж сёння няма?

Затрымлівалася Іра Кавалеўская. Але толькі ўспомнілі пра яе, як паказалася дэафічна ў рабочай сілцоўцы. Іра працавала ў другой змене і, выкарыстаўшы абедзены перапынак, прыйшла на заняткі гуртка.

Як заўсёды, размова ў гурткіцаў адрозніваецца ад звычайнага характару. Староста аб'яднання аб'яўляе аб новым паўнаўчэнні. Першы раз прышоў да аўтазаводца студэнт аўтаахініка Міхалі Ляноўскі. Зразумела, усё ўвага звернута да навічкі. Малады хлопец зацікавіў насвай яшчэ тады, калі займаўся ў сяроднай школе. Выступаў перад аднагодкамі — студэнтамі тэхнікума. Некаторыя вершы яго друкаваліся ў камсамольскіх газетах. Яго вершы выклікалі ажыццэную размову. Шмат не вельмі прыемнага было сказаў Міхалу Ляноўскаму. І не без падставы. Умоўны часам знішчыў дзале параванне, Ляноўскі яшчэ слаба валодае першаванай формай.

— У нас гаворка без скардаў на маладосць, — заўважылі таварышы.

Што гэта так, Міхалі Ляноўскі пераказвае, калі пачалося абмеркаванне апаўдання сласара Васіля Пішкова. Яго апаўданне часта з'яўляюцца на старонках газеты «Аўтазаводзец». Тама яго твораў — жывыя пэра, аянода. На гэты раз Васіль Пішкова прысвятіў сваё апаўданне маладзін калгаснікам роднай аму вёскі, дзе сёння пачаўся ў адпачынку. Шмат надуманага ў апаўданні. І літгурткіцы прама аб гэтым сказалі.

Часта гаворка заходзіць і пра справы, звязаныя з агульным літаратурным працаам. У гэтых адносінах цікавай атрымалася сустрэча з Уд. Карпавым. Пісьменнік падзяліўся творчымі планами, расказаў, як ён, выкарыстоўваючы матэрыял у жыцця

аўтазавода, працуе над вялікім творам, прысвечаным рабочаму класу.

Многа карысці прыносяць размовы аб паэтычным майстэрстве, якія праводзіцца пісьменнікамі Г. Бярозкіным і М. Гарулёвым.

Падрыхтаваны зборнік «Гудок кіліча», які хутка выйдзе ў выданні газеты «Аўтазаводзец».

Беларускі чытач, напэўна, звярнуў увагу на цікавы нарыс Юліі Кано аб стварэнні каля магутнага саракаціннага самалёта, надрукаваны ў часопісе «Беларусь» № 6. Юлія Кано — удзельніца літаб'яднання, супрацоўніца аддзела галоўнага канструктара.

Параметры Ірына Кавалеўская, электрык Алег Рышкоўскі, ваграніччык ліцейнага цэха Казімір Гляхенгаў, працаўладальнік Аляксей Радзінаў выступілі з вершамі і апаўдананнямі на старонках рэспубліканскага часопіса «Савецкая Отчына».

На аўтазаводзе чытаць любіць і дзяцці

сваіх літгурткіцаў. Неяк да прасвайшчыка Аляксея Радзінава падшліла група рабочых. Яны расказалі пра факты недастойных паводін некаторых членаў рабочага калектыву. «Прапачос, Аляксея, як ты ўмееш...» — папрасілі рабочыя. Аляксей Радзінаў валодае ўменнем злосна, але з дастатковым тактам высмеяў людзей, якія перанакладваю калектыву дамагання пастаўленай мэты.

Нельга сказаць, што ўсе члены літаб'яднання ўжо авалодалі майстэрствам. Не ўсе яны, магчыма, уойдуць у сапраўдную, вялікую літаратуру. Але бяспраўна адно: у гучым народнай растуць самабытныя, арыгінальныя таленты. Трэба ім дапамагаць. Вядома, многія залежыць і ад саміх гурткіцаў, якім яшчэ прадстаіць шмат вучыцца, вучыцца ўпарта.

М. СТАЛІЯНОУ.

На адмыкку: на занятках літаб'яднання аўтазавода.

Сустрэча з рабочымі

Гэтымі днямі адбылася сустрэча калектыва Вініцкага тэатра з рабочымі Мінскага аўтазавода. Перад выступленнем артыстаў старшыня з'яўжама Іва Лесевіч прывтаў вініцкіх гаасей. У слове-адакзе галоўны рэжысёр тэатра, заслужаны дзеяч мастацтва УССР Ф. Верацігін расказаў аб ўкраінскім творчым калектыве і яго рэпертуары.

Артысты з вялікім натхненнем выканалі дзеты і арый са спектакляў «Вяселле ў Малаўна», «Трэміта», «Запарожац з Дунаем», паказалі некалькі танцавальных нумароў.

Пасля канцэрта гаасям былі зручаны ганаровыя значкі аўтазавода, кветкі, а тэатру быў паднесены храмаваны зубр — эмблема мінскага аўтамабільнага завода.

Артысты гледзелі іхні завод, знаёмліліся з выпускам аўтамабіляў, у тым ліку 40-тонага гіганта-самалёта.

Р. ВАСІЛЕУСКІ.

Прасторная зала суда, аздабленая калонамі і скульптурамі. Уважанае пастаць Немецка. Направа, за бар'ерам, некалькі лавак. На іх пасуддзін. Сярод іх — Стрыны і іншыя ўдзельнікі галоўнага паходу. Сяляны малады парабак, настаўніца, Міхалі Смытка, баратады селіны. Наперадзе пасуддзін, за асёным сталом — абаронца Бурч. У зале — у першых шэрагах сваікі пасуддзін, шпікі, паліцэйскія, далей — публіка. Гэта — пажважныя чыноўнікі, прамісловацы, аседлікі, шляхта. У задніх шэрагах і на галерыі — рабочыя, студэнты.

Налева ад лавы пасуддзін — ложа прэсы. Там пастаўлены сталы, тэлефоны. У некалькіх прадстаўнікоў прэсы пшучыя машыны, блакеты, газеты. Уваходзяць паліцэйскія.

Судовы распарадак абвешчае: — Прашу ўстаць, суд ідзе.

Да стала, накрытага чырвоным сукном, падыходзяць суддзі ў мантыях і пракурор Маціевіч.

Суддзя Ермаловіч. Паклічыце сведку Андрэя Міцельскага.

У зале насіражаныя твары Стасі, Лемеша. Паліцэйскі адчыняюць дзверы ў пакой для сведка.

— Сведка Міцельскі.

Уваходзіць Ермаловіч. Зацікаўленыя позыркі прысутных. Завіўлены твар Стасі. Напружана ўзраіцца ў сведку Лемеш. Ермаловіч ідзе да бар'ера.

Суддзя Ермаловіч, прысягнуце перад богам і судом, што вы будзеце гаварыць праўду і толькі праўду.

Ермаловіч. Прысягаю перад богам і судом, што я буду гаварыць праўду і толькі праўду.

Суддзя. Ваша імя і прозвішча?

Ермаловіч. Андрэй Міцельскі.

Лемеш піша запіску: «Гэта не Міцельскі».

Суддзя (паказваючы на пасуддзін). Вы ведаеце гэтых людзей?

Ермаловіч. Так. Кажыце, які сваіх піль паліцаў. Гэта мак былія таварышы па барабне.

Абаронца Бурч. Высокі суд, у мяне ёсць пытанне да сведка.

Суддзя. Калі ласка.

Абаронца Бурч. Сведка, што ці, можа быць, хто прымусяў вас зарадзіць ім? Маціевіч усхваіць са свайго месца.

Маціевіч. Я адхіляю гэтае бястактнае пытанне абаронцы.

Ермаловіч жэстам далікатна зяртаецца да пракурора і суддзі з просьбай даць яму магчымыя адказны на пытанне. Суддзя кіўком галаву дазваляе.

Ермаловіч. Пане абаронца, хіба гэта здрада, калі блудны сын аяртаецца да свае маці, да свае айчыны, да бога?

Маціевіч. Сведка Міцельскі, хто кіраваў паўстаннем?

Ермаловіч. Камуністы. Гэта яны ўзялі іцёмы народ на паўстанне. Гэта яны пагналі явінных людзей у паход, гэта яны першыя адкрылі агонь па паліцэйскіх, якія выйшлі для аховы спакою і парадку. Яны тройчы злучылі, панове суддзі, — перад богам, айчынай і ашчванымі ім людзьмі.

Вялікае хваляванне ў зале. Пракурор з'яўляецца Лемеш узраішына. На лаве пасуддзін уздымаецца Стрыма.

Стрыма. Дазвольце, пан суддзя, зачытаць заяву, якая дачыцца асобы сведка.

Суддзя. Сведкі? Што там такое?

Стрыма. Мы, пасуддзін, сустрапаем, што Андрэй Міцельскі, які выступае на гэтым працэсе, з'яўляецца платным агентам ахранкі. Тут сяляны ахвяры яго правакцыі — беларусы, паліцы, украіны!

Вялікі шум у зале. Маціевіч чытае стук машынак у ложы прэсы. Нехта з пасуддзін кінуўся Ермаловічу.

— Воў, янодзіма! Воў, кагі!

Зашумела галерэя. Суддзя звоніць, заклікаючы да парадку. Пракурор Маціевіч усхваіць са свайго месца.

— Я пратэстую... Гэта хітры манеўр камуністаў. Прашу суд адхіліць гэтую заяву.

Абаронца Бурч. А я прашу суд далучыць гэтую заяву да спраам.

На стала ў Бурча ляжыць запіска Лемеша: «Гэта не Міцельскі», газета з партрэтамі Міцельскага.

Абаронца Бурч. У мяне ёсць яшчэ адно пытанне да сведка.

Суддзя. Калі ласка.

Абаронца Бурч. Сведка, Андрэй Міцельскі — гэта ваша сапраўднае прозвішча ці падпольнае кілічка?

Ермаловіч. Сапраўднае.

Абаронца Бурч (паказваючы газету). Гэта ваша фатаграфія?

Ермаловіч. Не, не мая.

Абаронца Бурч. Высокі суд, я знаходжу тут нааўнасць палогоу.

Суддзя. Фатаграфія ў газете не з'яўляецца дакументам для суда. Пасуддзін Смытка!

Смытка ўстае.

Суддзя. Вам знаёма асоба сведка, які дае паказанні? Гэта Андрэй Міцельскі?

Смытка. Так, пане. Гэта Андрэй Міцельскі. Пшштрапам, пан Міцельскі — правакатар. Пшштрапам, агнім правакатар. Ён загубіў нашы сем'і, ён псраіціў нашых дзятч.

Суддзя звоніць. Шум у зале.

Суддзя (да абаронцы). Вы задаволены?

Абаронца Бурч. Не зусім.

Суддзя. Выклічыце сведку Шышыньскага.

Адчыняюцца дзверы ў пакой для сведка. Клічуць: — Сведка Шышыньскі!

Уваходзіць Шышыньскі. На ім цывільнае паліто з чужога пляча, знадта кароткае, такія ж самыя штаны. Ён хрыпціць, таму гаворыць увесч как кашлячына.

Суддзя. Сведка Шышыньскі! Паклічыце перад богам і судом, што вы будзеце гаварыць праўду і толькі праўду.

Шышыньскі (галарытым голасам). Перад судом і богам клічуся, што я буду гаварыць праўду і толькі праўду. (Паказваючы на гору). Выбачайце, калі ласка.

Шум у зале. Смех.

Суддзя. Вы ведаеце гэтага чалавека? Шышыньскі глядзіць на Ермаловіча.

— Безумоўна, гэта Андрэй Міцельскі.

Маціевіч. Дзе вы з ім сустракаліся? Шышыньскі. Што значыць — сустракаліся? Ён уварваўся да мяне ў дом на хутары, праз акно, паранены. Сустракаўся... Я... не разумею вяс... сустракаўся...

Маціевіч. Можна паклікаць яшчэ ваднашчых чалавек.

Суддзя. Сведка, вы вольны.

Шышыньскі паліцэйскі плячыма, гледзячы на пракурора, маўляў, ён зрабіў усё, што мог.

Маціевіч. Такім чынам я лічу асобу сведка засведчанай, гэта Андрэй Міцельскі. Стася, якая ўвесь час напружана сочыць за ходам працэсу, не вытрымала і ўсхваілася з месца:

— Няпрада! Гэта не Андрэй Міцельскі! Шум у зале. Нехта з задніх радоў крыкнуў: — Правакцыя!

Захвалявалася ложа прэсы. Атмасфера ў зале вельмі напружана.

Маціевіч. Панове суддзі, калі гэта не Андрэй Міцельскі, дык хто ж Андрэй Міцельскі?

Толькі цяпер мы убачылі Андрэя Міцельскага ў форме маёра. Ён сядзіць сярод публікі. Андрэй устае.

— Я.

Настала мёртвае шпіння. Суддзя глядзіць на пракурора, пракурор на суддэю. Па цытральным праходзе ідзе Андрэй. Праваў рука закладзена за борт пінжакі, валасы ў кішні. Наблжжэцца да Ермаловіча. Позіркі іх скрываваліся. Ермаловіч аж счарнеў ад жаху.

— Ахова! — раве Маціевіч. — Аршытаваць яго!

Андрэй дастае два пісталеты. У зале цішыня. Андрэй падыходзіць да Ермаловіча, наводзіць пісталеты: адзін у сэрца, другі — у скронь.

Андрэй. Смерць правакатару!

Стрэл. Мёртвы падае Ермаловіч. Пракурор, суддзі пад сталом. Публіка зрываецца з месца і, як шалены, збіваючы з ног паліцэйскіх, кідаецца да дзвярэй.

Андрэй бжыць да бакавога выхаду. За ім шпікі. Дзверы зачынены. Андрэй ударыў плячом раз, і яшчэ раз, і яшчэ... Расчынілі дзверы. Перад ім двое: малады і пажылы паліцэйскі. Бачаш, што на іх накіраваны два пісталеты, падмаюць рукі ўгару.

Пажылы. Пан, даруй жыццё, дзці мала, не загубі!

На твары паліцэйскага слёзы.

Андрэй кінуўся ўніз па лесвіцы.

Паліцэйскі, які прасіў літасці, першы павярнуўся і стрэліў наагулом Андрэю. Андрэй пачаў накульвацца, але бжыць уніз. Стрэлуюць з усіх бакоў. Андрэй падае і коціцца па прыступках лесвіцы.

Турма.

На ложку ў камеры смерцішкі, перавязаны бінтамі, ляжыць Андрэй.

Дыктар. Яшчэ не настай канец яго нечалавечым пакутам. Цяжка паранены, асуджаны на смерць, Андрэй Міцельскі чакаў свае пары...

Андрэй паволі падмаецца, глядзіць ў бок дзвярэй.

Калідор. Па ім шарыць праходзяць знялолены. Чуваць турмыя стаскі...

Дыктар. Жыццё знялоленых вымарала да свістка да свістка. Яны велькі, што каты працуюць уначы і адпачываюць удзень...

Камера. На нарах ляжыць Андрэй. Чуваць турмыя свіскі.

Дыктар. Начны свісток. Гэта магчыма смерць.

Андрэй праслухоўваецца, прытуліўся да сцяны.

Ноч... Двор турмы. Мы бачым будынак з унутранага боку. З-за крат акна паказалася нейкая рука. Яна кідае скрутчак паперы на доўгім кавалку шпатагу.

Ад

Музыку — у школы!

На здымку: помнік Цётцы, які надаўна ўстаноўлены на радзіме паэзэсы Я. Шастакоўскай сямігадовай школы (Васілішкаўскі раён).

Беларуская кніга ў Бруселі

На міжнародную выстаўку ў Бруселі многа экспанатаў прадставіла прамысловасць Беларусі. З асабліва вялікай цікавасцю разглядаюць наведвальнікі вядомыя ўсім свеце саркаціны самазвал, цагачы і абсталяванне, якое вырабляюць мінскія аўтаматбібулінавыя. Але не толькі прамысловасць цікавіцца наведвальнікі выстаўкай. Іны жадаюць ведаць і пра культурынае жыццё Беларусі.

Улічваючы попыт экскурсантаў, Беларуска-аўстрыйскі аўстрыйскі ўніверсітэцкі партыю новых кніг беларускіх пісьменнікаў, якія былі выданыя за апошнія гады.

Сярод іх «Паэмы» Я. Купалы, «Публіцыстычна-крытычныя артыкулы» Я. Коласа, зборнік вершаў «След біскавіцы» М. Танка, раман «За годам год» У. Карпава, кнігі Я. Брыля, М. Лынькова, Р. Сабалеўкі і іншых пісьменнікаў.

Пасланы ў Брусель таксама зборнікі твораў братніх народаў у перакладах на беларускую мову. Гэта — ападыян літоўскіх, латышскіх і венгерскіх пісьменнікаў.

Нацэрт дружбы

Дзямі ў Хоцімску павялілі настаўнікі Ершыцкай сярэдняй школы Смаленскай вобласці. У рэальным Доме культуры драматычны калектыў гэсцей паставіў п'есу «Калінавы гай» А. Карніўчука.

На спектакль самадзейных артыстаў — настаўнікаў суседняга Ершыцкага раёна братаў рэспублікі прыйшоў многа калгаснікаў.

Неўзабаве працоўныя Ершыцкага раёна будуць сустракаць самадзейных артыстаў Хоцімска.

В. АРЦЕМ'ЕВ.

Артысты ў калгаснікаў

Некалькі дзён гастралівалі ў Клецкім раёне артысты Беларускага тэатра оперы і балету. Асабліва цікавымі былі выступленні ў калгасных клубах. Ціла сестры артыстаў у сельгасарбні «Шлях да камунізму». На канцэрты сабраліся калгаснікі ўсіх паловачых бригад, суседзі з навакольных калгасоў. У праграму ўваходзілі арты, дуеты з опер, беларускія, рускія і ўкраінскія народныя песні, а таксама песні савецкіх кампазітараў, танцы з балетаў і народныя танцы. Іх выконвалі С. Друкер, Р. Млодак, М. Дзмісян, Т. Караваева і інш.

У. ДЗІКЕВІЧ.

Чырвоная лісце

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)

Андрэй. Так. (Паказваючы ліст). Яна гэтага хоча. Начальнік. Ну, што ж, добра. Усе ідуць да выхodu.

Турэмны касцёл. Гараш свечкі, іграе арган. Каля ўваходу стаіць узброеная турэмная варта. Перад алтаром ксёндз. Перад алтаром Мішэльскі. Ён спакойны. Побач з ім бледная Стася ў чорным плаці з белым шпалікам на галаве. За імі турэмныя дзверы, якія выконваюць ролю шафераў.

Ксёндз. Ші па ўласнаму жаданню і без прынку хочаш уступіць у шлюб з ёю? Андрэй. Так. Ксёндз. Ші па ўласнаму жаданню і без прынку хочаш уступіць у шлюб з ім? Стася. Так.

Андрэй і Стася стаяць перад алтаром. Мы бачым рукі Андрэя ў кайданнах. Ксёндз адзінае паршчэнае на рукі Андрэя і Стасі.

Ксёндз. Паўтарыце за мной. Я бяру цябе за жонку... Я бяру цябе за мужа... Андрэй (паўтарыць). Я бяру цябе за жонку... Стася (паўтарыць). Я бяру цябе за мужа...

Ксёндз. І абяцаеце табе любоў і вернасць... Стася і Андрэй. І абяцаю табе любоў і вернасць... Ксёндз. І не пакіну цябе да самай смерці... Стася і Андрэй. І не пакіну цябе да самай смерці...

Ксёндз. І няхай дапаможа мне ў гэтым усемагутны бог. Андрэй маўчыць. Стася (хіка). І няхай дапаможа мне ў гэтым усемагутны... І яна не дагаварыла апошняга слова. Стася начальнік турмы і варта.

Ксёндз. Вейт тур прысутных заклікаю быць сведкамі, што шлюб адбыўся па закону і асвечаны царквою.

Магутная музыка аргана заглушае яго словы. Далейшае мы бачым праз вочку турэмнага дзверы. Перад намі зноў камера Андрэя. На араках сядзяць Андрэй і Стася. Ён у сваёй аршытанскай вопратцы, яна ў шлюбным убранні.

Цымьяна асвятляе камеру свечка. Стася. Калі ў нас будзе сын, назавем яго Андрэй, добра? Андрэй. Добра. Стася. Ён пайдзе ў школу. Ады будучы любіць яго, другія бацька. Але ніхто не адважыцца смяіцца з яго, пагарджаць ім. Я раскажу яму пра быццё, пра чырвонае лісце... Андрэй. Чырвонае лісце... Гэта людзі, іх сэрцы. І іх трэба збіраць у адну сям'ю, каб усе жылі свабодна і шчасліва.

З глыбокай журбы слухае яго Стася. Андрэй. І ты навучыш яго змагацца. Стася. Так... Як змагацца яго бацька. Чуеш характэрны рык лягата турэмных дзвярэй. Адчуўшы, што гэта апошняе яго хвіліна. Андрэй, абніўшы Стасю, паварочваецца да ўваходу. Уваходзіць дзверца. Да зорца. Спатканне закончана. Стася і Андрэй устаюць з нар. Стася доўга глядзіць у вочку Андрэю, перабраў яго валасы. Андрэй далонію сцірае слезы з яе шчок. Стася кідаецца з рыданнем да яго.

— Андрэй! Родны мой! Андрэй бярэ руку яе твар і таворыць: — Вышэй галаву, жонка маё! Стася ідзе. Андрэй глядзіць ёй услед. Дзверы камеры зачыняюцца. Выходзяць доўгі турэмны калідор. Пад яго змочаным скляненнем у шлюбным убранні ідзе Стася. Яна як бы не бачыць дарогі перад сабой. Пахмуры дзверца жэстам паказвае ёй выйсце. Гучыць магутны храпал.

Плошча перад турмой. На глухой сцяне надпіс: «Вяртаецца Андрэй Мішэльскі». Магутная дэманстрацыя ідзе да турмы. Рады дэманстрацый павялічваюцца. Усё больш і больш. Ідуць рабочыя, інтэлігенцыя, студэнцыя, рамеснікі. Сярод людзей, якія прыйшлі да турмы, мы бачым Ядвігу,

Вельмі прыгожы жаночы касцюм. Своеасаблівае яму надае накідка, упрыгожаныя арнамантам. Мужычкі касцюм сціплы, але выгледзе таксама прыгожа. Касцюм у шлюбнае захаваючы мясцовы касцюм. У гэтых касцюмах удзельнікі мадэлявання выхаванні Гродзеншчыны ступіць на дэкада Беларускага мастацтва ў Мінску.

Н. ПЯТРЭНКА. Загадчык навуковай часткі Ветрыцкай школы-інтэрната.

Н. ПРАЦЭНКА.

Культурны адпачынак чыгуначнікаў

24 клубы, сем вагонаў-клубаў, больш 500 чырвоных куткоў, звыш 200 прафсаюзных і 19 тэхнічных бібліятэк працуюць на Беларускай чыгуначцы. Цяпер ідзе будаўніцтва яшчэ двух клубаў — на Крычэўскім і Лунінецкім вузлах. Гэта дае вялікія магчымасці для разгорвання культурна-выхаваўчай работы сярод чыгуначнікаў.

Асноўная маса чыгуначнікаў жыць на невялікіх станцыях. Прафсаюзныя арганізацыі надаюць многа ўвагі іх культурнаму адпачынку. Усе чырвоныя куткі радыёфікаваны, а на станцыях Уша, Смалевічы, Сцяпкіна, Барысаў, Мінск-Таварная ўстаноўлены тэлевізары. Пры многіх чырвоных кутках працуюць калектывы мастацкай самадзейнасці.

Гомельскі Палац культуры імя У. І. Леніна і Брэсцкі вузлавы клуб, якія па выніках Усесаюзнага агляду работы ўстаноў культуры прафсаюзаў атрымалі першую і другую прэміі, а таксама іншыя клубы сістэматычна высылалі на станцыі лектараў і дакладчыкаў, калектывы мастацкай самадзейнасці з канцэртамі і спектаклямі, аказваючы метадычную дапамогу самадзейнасці чырвоных куткоў.

Цяпер ва ўсіх устаноў культуры чыгуначнікаў ідзе падрыхтоўка да Усесаюзнага дзяржаўнага і да 40-й гадавіны БССР. Рыхтуюцца новыя праграмы канцэртаў, спектакляў.

На здымку: пудейцы станцыі Уша са сваімі сем'ямі ў чырвоным кутку глядзяць тэлеперадачу з Мінска.

Тэкст Л. Сасімовіча. Фота В. Калядзінскага.

Падрыхтоўка хармайстраў

Брэсцкі абласны Дом народнай творчасці правяў месячны курс па павышэнню кваліфікацыі кіраўнікоў сельскіх харвацкіх калектываў. У праграму курсаў увайшлі такія прадметы, як музычная граматыка, харвацтва, тэхніка дырыжывання, аналіз музычных твораў, харвацкая арганізацыя, клубная работа.

Асабліва ўвага ўдзялялася метаду работы з хорам і практычнаму развучэнню Беларускай песні.

Заняткі праводзілі дырэктар музычнага вучылішча М. Сопалаў, выкладчыкі аўдылішча Н. Дзямчанка, Э. Карпініч і іншыя.

Удзельнікі курсаў пазнаёміліся з работай Чарнаўчыцкага сельскага Дома культуры Брэсцкага раёна, абмяняліся вопытам работы, наведвалі абласны краязнаўчы музей і музей абароны Брэсцкай крэпасці, павялічылі ў Беларускай пашцы.

Улічваючы тое, што большасць кіраўнікоў харвацкіх калектываў не мае спецыяльнай адукацыі, неабходна было б арганізаваць у Брэсце двух-ці аднагоддзевы курс, каб яшчэ больш узняць харвацкую культуру вобласці.

У. КАРПУК.

Народны хор у вёсцы

У Уздзенскім раённым Доме культуры адбыўся вялікі канцэрт Беларускага дзяржаўнага народнага хору пад кіраўніцтвам народнага артыста БССР Г. Цітонца.

З вялікім майстэрствам хор выканаў «Лясную песню», «Песню аб Німане», жартоўную песню «Сярожка» і іншыя. З поспехам выступілі асобныя выканаўцы хору — А. Аўдзевіч, М. Адамчык, баністы Болатаў, Карацёў. Танцавальны калектыў выканаў беларускія народныя танцы «Лявоніху», «Галак» і румынскія народныя танцы.

Сакратар райкома партыі Т. Дзяржынкоў ад імя ўсіх прысутных выказаў падзяку і пажадаў творчых поспехаў усяму калектыву народнага хору БССР. Гэты творчы калектыў выступіў таксама перад калгаснікамі калгаса імя Чапаева.

А. ТРАЙНОЎСКІ.

Андрэй. Прыходзьце прыгавор у выкананне... Мацвеевіч. Ну, што ж. Вы самі вырашылі свой лёс. Да Андрэя падыходзіць ксёндз. Ксёндз. Пакаяйся, сын мой, скарсяся перад воляй бога. Няхай ён даруе табе твае грахі.

Палае яму крыж для цалавання. Андрэй адвараўца ад крыжа. Кат хоча завязаць чорнай павязкай вочы Андрэя. Андрэй патраўліва зірнуў на яго, і кат аступіў.

На шыю Андрэю апускаецца пятля. Да вярот турмы пад'язджае машына. З яе выбягае чалавек. Уваходзіць у вароты турмы, падыходзіць з пакетам да пракурора Машэвіча.

— Пакет ад прэзідэнта. Машэвіч разараў каверт, прачытаў і крыкнуў: — Прыпыніць пакаранне смерцю! Адвесьці асуджанага ў камеру. Мы бачым, як кат здымае пятлю з шыі Андрэя.

Закратаваныя вочы турмы. Вязні ў турме спяваюць: Мы песню аб табе, Таварыш наш, спяваем, Высока ў барашце Чырвоны сцяг трымаем. Ты — барашчэбіт за шчасце Рабочых і сялян. Андрэй, мы не забудзем Ні мук тваіх, ні раю.

Плошча запоўнена дэманстрантамі. Дваяныя экспазіцыі: на фоне магутнага людскога натоўпу мы бачым твар Андрэя з турэмнымі кратамі. Цымьяна святло асвятляе яго. Гэта Мішэльскі, але ўжо іншы, з сізівной на счэках, больш сталы чалавек, які шмат перапакутаў, перадумаў, загартаваўся ў выпрабаванні і барацьбе. Мы бачым чалавеча, якога воля няродна вырвала з рук катаў. Ён чуе песню, і слёзы ўдзячнасці лавою коціцца па яго скулёным твары.

Усё ідуць і ідуць дэманстранты. На плошчы з'яўляюцца чырвоныя лісткі. На фоне дэманстрацый мы бачым твар Андрэя і чуем яго голас: — Чырвонае лісце... Гэта людзі, іх сэрцы, іх трэба збіраць у адну сям'ю, каб усе жылі свабодна і шчасліва.

Гэтая вуліца знаходзіцца непадалёку ад праспекта імя Сталіна, і каб палесці на яе, трэба прайсці велізарны двор Акадэміі навук БССР. А да гэтага назад тут быў пустыр.

Тяжкія новыя вуліцы, некаторыя з якіх яшчэ не маюць назвы, у Мінску нямаюць. Сталіна Беларуска з кожным годам расце, добраўпарадкоўваецца, прыгажэе.

На здымку: новая вуліца ў Мінску. Фота М. Буглака.

Галоўны рэдактар Мікола ТКАЧОЎ. Рэдакцыйная калегія: Заір АЗГУР, Аляксандр БУТАКОЎ, Кастусь ГУБАРЭВІЧ, Васіль ІВАШЫН, Аркадзь МАРШЫНОВІЧ (адказны сакратар), Янка ШАРАХОЎСКІ, Іван ШАЦІЛА, Рыгор ШЫРМА.

Віталі ВОЛЬСКІ

ЛУНЬ

Берагам возера я іду ў вёску Спячэнява. Якая пахмурная сёння раніца! Шэрае неба вісьць над шэраю гладкаю вады. Нізка над самай вадою лётваюць ластаўкі. У траве каля берага схачуць і перапырваюць з месца на месца дразды.

Пасцаны лаж змяніўся абрывам. Хаваі палымаюць высокі бераг, і ён паступова абрываецца ў возера. Каржакаватыя сесны вісьць над вадою, чапляючыся карнямі за ілзніку пасцаную глебу. Далей, каля вёскі, бераг становіцца нізкім і топкім. Тут многа волькі. З правага боку цымне на ўзвышшы зялёная сцяна лесу.

Спячэнява — вёска маленькая, усёго аднаццаць хат. Яны выцягнуліся ўздоўж затокі, якую стварае тут возера. Агароды паступаюць да самай вады. Адразу за градыма пачынаюцца зараснікі трысняжы, чароты, аеру. На нізкіх плячых развешаны рыбачыя сееці. Тут жа лясціцца ў вады качкі.

Калі я падыходзіў да вёскі, пачаўся дождж. Я зайшоў на двор крайняй хаты і стаў пад стыху.

Па двары хадзілі гусі, яны дзелавіта шлелі па лужынах сваімі перапончатымі лапамі і весела гагатаў, падастаўляючы пад стругі вяду доўгія шы. На паверхні лужыны узніклі і адрозу допаіся вялікія серабрыстыя бубралкі.

Дождж не сунімаўся. На парозе хаты з'явілася старая жанчына.

— Чаго ж вам тут стаяць аднаму? — зварнулася яна да мяне, запрашаючы ў хату. — Паслядзіце з намі. Дождж, відзець, скончыцца не хутка.

Я падкаваў і пайшоў за ёю. У хату было чыста і прыбрана. На вокнах сісёл фіранкі, стаялі вазоны з кветкамі. За сталом, засланым дамацкім абрусам, сядзеў гаспадар. У яго ясна, святлашэрыя вочы пад вустымі бровамі. Галава з шырокім ілбом акаймавана з бакоў і ззаду кучаравымі пасрэбранымі валасамі.

Сёння — нядзеля, і гаспадар адпачывае. Франц Антонавіч, так зваўся старога, быў раней рыбаком. Цяпер ён займаецца толькі прыслэбавым гаспадаркам. Яму ўжо семдзесят два гады, але з выгледу можна даць не больш пяцідзесяці гадоў. Ён ходзіць яшчэ часам у рыбгас, дае парадзі малым рыбакам, але сам не ловіць.

— Раматуся адпачывае, — тлумачыць Франц Антонавіч. — Рукі і ногі бяляць. Асабліва, калі такое надвор'е, як сёння.

Да сямі хаты прыбегі светлашэрыя, амаль белыя крылы паловага луня. Мясце гэта здыліла, бо палова луня — птушка карысная і забіваць яго не варта.

— Якім чынам трапілі яны сюды? — зварнуўся я да гаспадара, паказваючы на крылы.

— А гэта майго плямённіка Міхаліка, што служыць шаферам у Паставах, — адказаў Франц Антонавіч. — Ехаў ён нядаўна на сваёй машыне да нас з Кабыльнікі і ўбачыў, як нехта падстраўліў птушку. На яго вачы парэныя луня палуюць тронкі і апудзіць на зямлю. Тады ён пад'ехаў, падабраў луня і прывёз яго мне. «Трэба», — кажа, — занесці на біястанцыю. Можна, яго там студэнты вылучаць. Няхай, — кажа, — потым адладуць, куды самі ведаюць. Можна, гэтая птушка спатрэбіцца для якога звар'яніцца». Толькі, нажал, рана быта цяжка, і луня ў той жа дзень загінуў. Дык я і павесіў гэтыя крылы на сцяну для цікавасці.

— А лунявога луня вельмае? — спытаўся я. — Есць яшчэ і так.

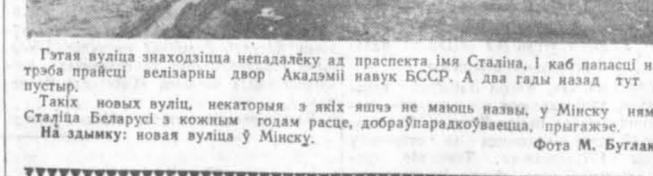
— А я, ж, ведаю, — адказаў гаспадар. — Ён бліжэй да балотлага і жыць ў вільготных нізінах. Корнішчы і мшані, і жабы. Лётае нізка над дугамі, шукаючы здабычу.

Франц Антонавіч змоўк і зірнуў на крылы.

— Любіць Міхаліка птушак, — дадаў ён. — Выкінуць гэтыя крылы няможна, барані божа! Для яго такія рэчы — найлепшая аздаба.

Я паглядзеў яшчэ раз на светлыя крылы і пашкадаваў разам з гаспадаром, што загінуў не балотны луня, а палова.

Дождж тым часам скончыўся. Я развітаўся і выйшаў з хаты.

Гэтая вуліца знаходзіцца непадалёку ад праспекта імя Сталіна, і каб палесці на яе, трэба прайсці велізарны двор Акадэміі навук БССР. А да гэтага назад тут быў пустыр.

Тяжкія новыя вуліцы, некаторыя з якіх яшчэ не маюць назвы, у Мінску нямаюць. Сталіна Беларуска з кожным годам расце, добраўпарадкоўваецца, прыгажэе.

На здымку: новая вуліца ў Мінску. Фота М. Буглака.